

OUDENAARDE BRANDWOEKER

NOTA

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

OUDENAARDE BRANDWOEKER

NOTA – 2023F422

CATELINE CLEMENT & LAURE MEESEN

DOSSIERSAMENSTELLING

Cateline Clement, Laure Meesen

PROJECT

Oudenaarde Brandwoeker – Inrichting van een nieuwe cultuursite voor Oudenaarde op de site van cultureel centrum De Woeker - nota (proefsleuvenonderzoek)

Projectcode: 2023F422

Projectnaam: 22-ODU-BW

Identificatie bekrachtigde archeologienota: ID 25553

SOLVA Archeologierapport nr. 292

OPDRACHTGEVER

Stad Oudenaarde

contactpersoon: Kirsten Van Cauwenberghe

Tussenmuren 17

9700 OUDENAARDE

Tel: 055/21 97 00

kirsten.vancauwenberghe@oudenaarde.be

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam: Archeologie

Gentssteenweg 1B

9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Tel: 053/64 65 20

info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot **SOLVA** archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b

9320 EREMBODEGEM

Tel: 053/64 65 36

archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2024/12.857/9

Kaft: Uitsnede van de foto van de maquette van Nézet ingezoomd op het projectgebied. (bron: Stadsarchief Oudenaarde)

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA

INHOUDSTAFEL

Inhoudsopgave

1	SAMENVATTING.....	4
1.1	PLANMATIGE CONTEXT	4
1.2	WETTELIJK KADER	4
1.3	RESULTATEN	4
2	VERSLAG VAN RESULTATEN.....	6
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	6
2.1.1	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	6
2.1.2	DE ONDERZOEKSOPDRACHT.....	8
2.1.3	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK.....	8
2.2	ASSESSMENTRAPPORT	15
2.2.1	BESCHRIJVING VAN DE AARDKUNDIGE OPBOUW VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	15
2.2.2	ASSESSMENT VAN DE SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN 18	
2.2.3	ASSESSMENT VAN DE VONDSTEN.....	85
2.2.4	ASSESSMENT VAN DE STALEN	89
2.2.5	CONSERVATIE-ASSESSMENT	90
2.2.6	DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	90
2.2.7	CONFRONTATIE VAN DE BEVINDINGEN MET DE RESULTATEN VAN VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	93
2.2.8	DE VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED.....	94
2.3	BIBLIOGRAFIE	98
2.4	BIJLAGEN.....	98
2.4.1	LIJST VAN PLANNEN, FIGUREN, FOTO'S EN KAARTEN	98
2.4.2	TEKENINGENLIJST	98
2.4.3	FOTOLIJST	98
2.4.4	SPORENLIJST	98
2.4.5	VONDSTENLIJST	98
2.4.6	STALENLIJST	98

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

De stad Oudenaarde wenst een nieuwe cultuursite te realiseren ter hoogte van de bestaande evenementenzaal De Brandwoeker, het cultureel centrum de Woeker en de Academie Parcour. De werken omvatten zowel de verbouwing van de bestaande gebouwen, als de herinrichting van de achterliggende gronden waar heden parkeergelegenheid is. Hierbij worden de invalswegen, de parkeerzones en de speelplaats hertekend.

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich binnen een beschermde archeologische site of archeologische zone. Bovendien bedraagt de oppervlakte van het projectgebied meer dan 300 m² en de ingreep in de bodem meer dan 100 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor de verbouwing van de evenementenzaal De Brandwoeker, het cultureel centrum De Woeker en de Academie Parcour en de herinrichting van het achterliggende parkeerterrein. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

1.3 RESULTATEN

SOLVA voert in opdracht van Stad Oudenaarde het voorgeschreven archeologische (voor)onderzoek uit. Ten behoeve van het bekomen van een bekrachtigde archeologienota is reeds een **bureaustudie** opgesteld.²

De projectie van het projectgebied op historische kaarten bevestigt de locatie van het projectgebied ter hoogte van de middeleeuwse stadsomwalling en postmiddeleeuwse bastionnering. Verder archeologisch onderzoek op deze locatie stelt ons in staat resten van deze stadsverdediging in de ondergrond aan te snijden en aldus de **middeleeuwse en postmiddeleeuwse omwalling in kaart te brengen en te dateren**. Daarenboven tonen de historische kaarten aan dat, voor de laatmiddeleeuwse periode, de kans bestaat dat het projectgebied een **woonwijk, Eindries, buiten de stadsmuur**, aan de overzijds van de stadsgracht, aansnijdt. Eerder archeologisch onderzoek bevestigt de aanwezigheid van oudere laatmiddeleeuwse sporen, buiten de grenzen van de stad, bewaard onder een ophoging in het kader van de postmiddeleeuwse bastionnering.

De vraagstellingen omtrent de middeleeuwse en postmiddeleeuwse stadsverdediging enerzijds en de middeleeuwse bewoning buiten de muren van de stad anderzijds, zijn relevant voor de geschiedenis en het begrip van de stadsontwikkeling van middeleeuws Oudenaarde. De eventuele archeologische informatie kan een bijdrage leveren aan de geschiedenis van de Oudenaarde.

Hoewel het archeologisch potentieel van het projectgebied duidelijk is, liet de bureaustudie niet toe een volledige inschatting te maken van de bewaring van eventuele archeologische sporen en van de locatie van de elementen van de middeleeuwse en postmiddeleeuwse stadsverdediging. Gelet op de reeds vastgestelde aanwezigheid van archeologische sporen in het projectgebied en het kennispotentieel achten we verder vooronderzoek noodzakelijk. Hiertoe beschouwen een proefsleuvenonderzoek als de meest aangewezen vorm. Met een minimale ingreep in de bodem is het mogelijk en correcte inschatting van het onderzoekspotentieel te maken.

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

² 2022L23

Het uitgevoerde **proefsleuvenonderzoek (2023F422)** moest meer duidelijkheid verschaffen over de bewaring en aanwezigheid van de (eventuele) archeologische sporen.

Tijdens het proefputtenonderzoek is zowel de grens van de **laatmiddeleeuwse stadsgracht** als de grens van de **postmiddeleeuwse bastionsgracht** aangesneden. In zone I zijn restanten van de **middeleeuwse Kattepoort/postmiddeleeuwse Blaffaerttoren** aangetroffen. In de dempingspakketten van de laatmiddeleeuwse stadsgracht zijn verschillende **kuilen en grachten** geregistreerd. Tussen de grenzen van de stadsgracht en de bastionsgracht is onder de opbouw van de parking en toegangsweg een **oude weg** gevonden. Onder de weg zit een **oude ploeglaag**, deze dekt op zijn beurt een intacte moederbodem af. In de moederbodem zijn twee **paalsporen** en één **greppel** geregistreerd. Dit kunnen restanten zijn van oudere bewoning op de site.

Het vooronderzoek door middel van proefsleuven bracht duidelijke archeologische sporen aan het licht. De geplande werken zorgen ervoor dat er het aangetroffen archeologische erfgoed niet *in situ* kan bewaard worden. Er dringt zich verder onderzoek aan doormiddel van een **vlakdekkende opgraving** op verschillende archeologische niveaus. Binnenin de gebouwen wordt verder onderzoek doormiddel van een **werfbegeleiding** geadviseerd.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Bekrachtigde archeologienota: ID 25553

Projectcode: 2023F422

Sitecode: 22-ODU-BW

Wettelijk depotnummer: D/2023/12.857/6

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Oudenaarde, Woeker

Bounding box:

punt 1: x=96262,3 / y= 170922,2

punt 2: x= 96428,3/ y= 170771,6

Kadastrale gegevens:

Oudenaarde, Afdeling 1, sectie B, perceelnummers: zie 3/02P036, 3/02K036, 3/02E044, 03/02D044, 3/02M036, 321/2B, 3/02Y039, 3/02F044, 3/02C044, 3/02W039, 3/02Y036 en openbare weg (zie Figuur 2)

Topografische kaart: zie Figuur 1.

Betrokken actoren:

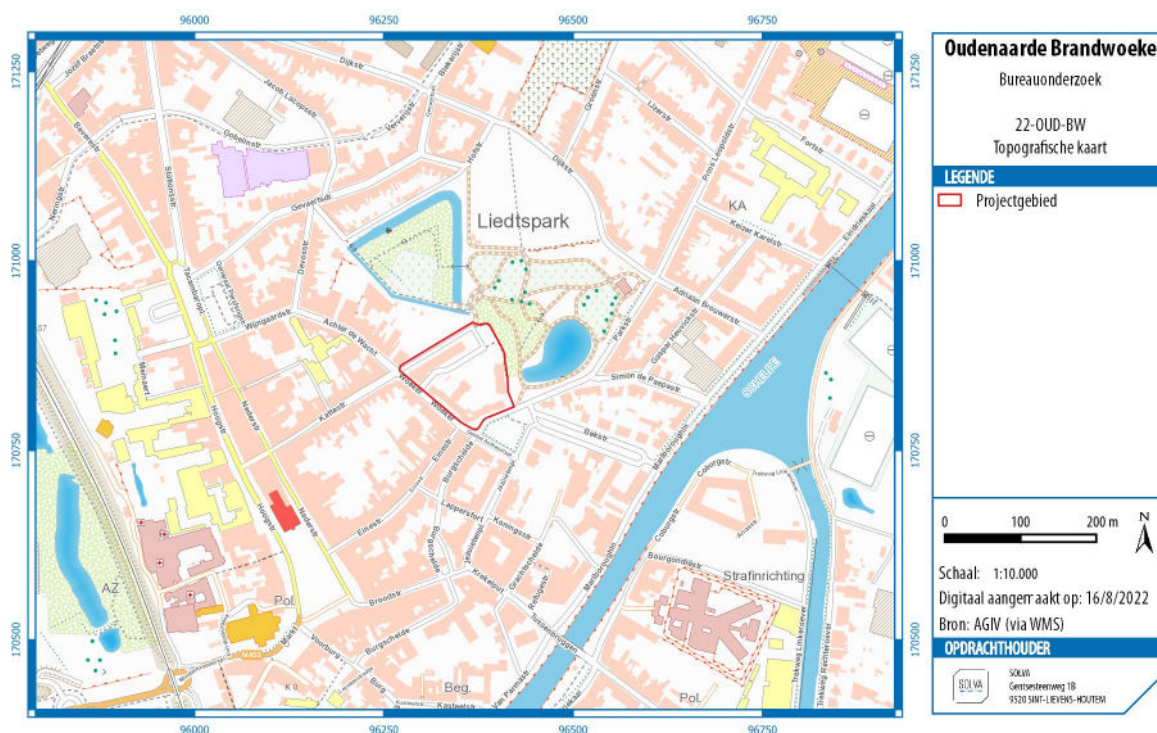
Erkend archeoloog - veldwerkleider: Cateline Clement

Assistent-archeoloog: Erik Verbeke, Laure Meesen

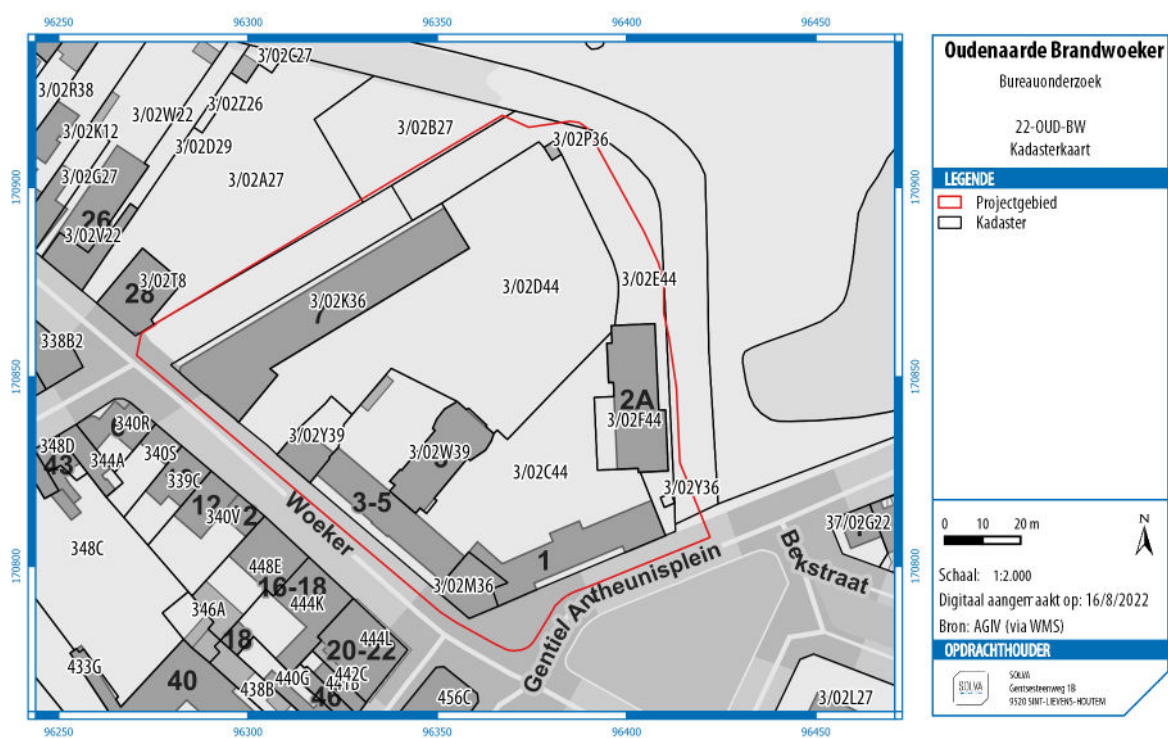
Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

Niet van toepassing

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 16/08/2022).

Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 16/08/2022).

2.1.2 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.2.1 VRAAGSTELLING

- Zijn er antropogene sporen aanwezig?
- Op welke niveaus manifesteren deze zich?
- Zijn er bodemhorizonten die bijzondere aandacht verdienen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Stadsgracht en/of stadsomwalling? Bastionsgracht en/of bastionsomwalling?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van een occupatie?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van de archeologische vindplaatsen?
- Wat is de waarde en het kennispotentieel van de vastgestelde archeologische vindplaatsen?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaatsen?
- Kan voor de vindplaats of voor delen van deze vindplaats het principe van behoud in situ nagestreefd worden, zo ja, aan welke randvoorwaarden dient voldaan te worden?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven; wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van deze zones?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig?
- Is er verder (voor)onderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

2.1.2.2 DE RANDVOORWAARDEN

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in het hoofdstuk 8.6 (proefsleuven en proefputten) van de Code van Goede Praktijk 4.0.

2.1.3 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

2.1.3.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIKEN

2.1.3.1.1 STRATEGIE

Hoewel het archeologisch potentieel van het projectgebied duidelijk is, liet de bureaustudie niet toe een volledige inschatting te maken van de bewaring van eventuele archeologische sporen en van de locatie van de elementen van de middeleeuwse en postmiddeleeuwse stadsverdediging. Gelet op de reeds vastgestelde aanwezigheid van archeologische sporen in het projectgebied en het kennispotentieel achten we verder vooronderzoek noodzakelijk. Hiertoe beschouwen we een proefsleuvenonderzoek als de meest aangewezen vorm.

Een proefsleuvenonderzoek zal duidelijkheid verschaffen over de aanwezigheid en de bewaring van eventuele sporen. Het projectgebied van de nieuwe cultuursite in Oudenaarde neemt historisch gezien een interessante plaats in. Het is gelegen op de rand van de historische kern van Oudenaarde. Het projectgebied bevindt zich namelijk ter hoogte van de laat middeleeuwse stadsomwalling en ter hoogte van de latere postmiddeleeuwse bastionnering. De evolutie van dit gedeelte van de stad is goed te volgen aan de hand van de historische kaarten. Aanvullend onderzoek naar dit terrein is voor de geschiedenis en het begrip van de stadsontwikkeling van het middeleeuwse Oudenaarde bijzonder relevant. Eventuele archeologische informatie kan een bijdrage leveren aan de geschiedenis van Oudenaarde.

2.1.3.1.2 METHODEN EN TECHNIKEN

Het terreinwerk van het proefsleuvenonderzoek vond plaats tussen 23/08/2023 en 11/12/2023 en nam in totaal 29 werkdagen in beslag.

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Het gaat om proefsleuven voor een site met complexe verticale stratigrafie (hoofdstuk 8.6.3).

Na het machinaal verwijderen van de verharding legde een graafmachine met een platte bak de sleuven machinaal aan. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. De sleuven zijn afgegraven tot op het eerste archeologisch leesbare niveau. De grond werd gescheiden afgegraven en afgevoerd of gestockeerd naast de proefsleuf of binnen de

werfinrichting. Het dichten gebeurde op een manier dat de originele bodemopbouw opnieuw werd bekomen.

De sporen zijn na het afgraven onmiddellijk manueel opgeschoond, gefotografeerd met een fotobordje (met projectcode 22-OD-BW / 2023F422), beschreven in de **SOLVA**-Archeologiedatabank en topografisch ingemeten met een RTS. Alle vondsten kregen een uniek identificatienummer (= vondstnummer). De profielen of profielputten zijn geregistreerd om op die manier een beter beeld te krijgen van de bodemopbouw. Elk profiel is gefotografeerd en per laag beschreven. Van alle sleuven en profielen is de precieze locatie topografisch ingemeten.

Het gebruik van **gestandaardiseerde fiches** en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten, ...) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

De Dienst Archeologie van **SOLVA** heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een **databank** geïnitieerd. Haar doel is het kunnen zowel invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het **spoor**. Dit valt uiteen in acht types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skelet', 'hout', 'vondst', 'vertical feature interface' of 'VFI' en 'horizontal feature interface' of 'HFI'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: plannen, tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recenter', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de **spoorcombinaties**. Deze groeperen één of meerdere sporen. Elke spoorcombinatie krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze spoorcombinatie behoort. Het is evenwel niet zo dat elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de spoorcombinatie waartoe ze behoren. Vanuit dit niveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die spoorcombinatie en waaraan de vondsten, plannen, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de spoorcombinaties onderling.

Het derde niveau in de databank bevat de **structuren**. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere spoorcombinaties. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste spoorcombinatienummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (spoorcombinatieniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een spoorcombinatie (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (spoorcombinatieniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoorniveau) en een insteek (spoorniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke spoorcombinatie tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeerd onder een structuur telkens de plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de spoorcombinaties die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende spoorcombinaties die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Wat de **vondsten en de staalnames** betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment voorziet. Dit gebeurt zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden.

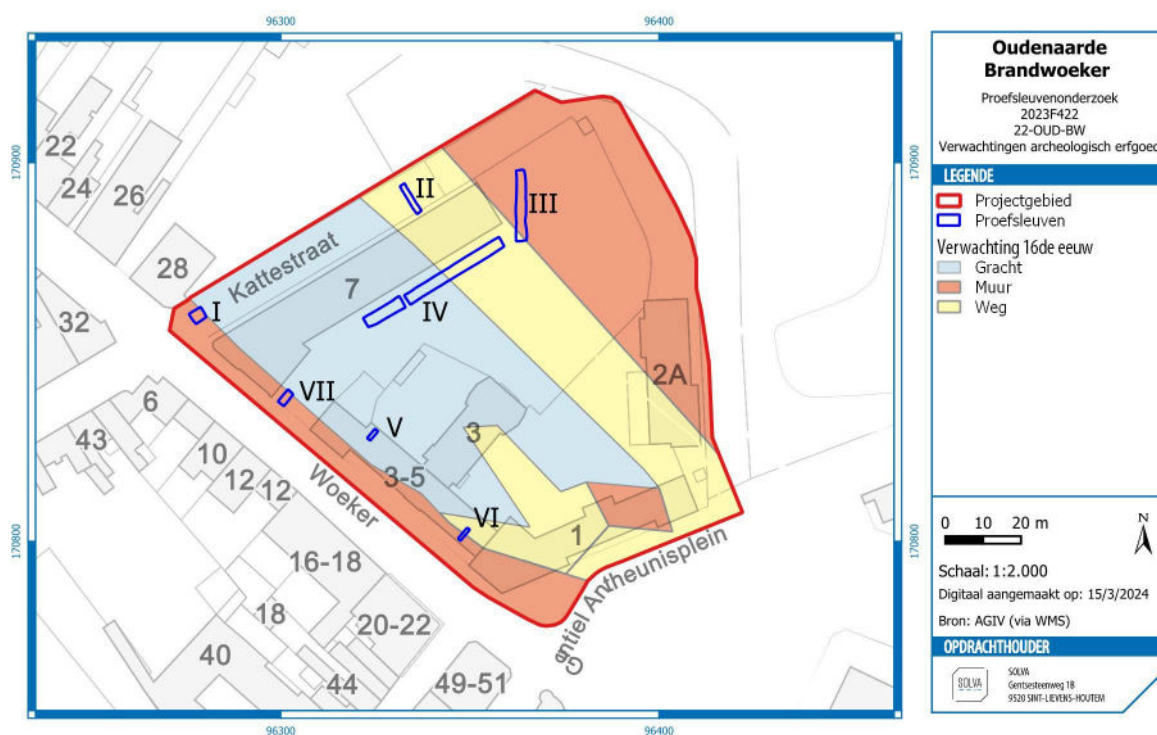
De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map 'bijlagen': rapporten, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan...

2.1.3.2 INPLANTINGSPLAN VAN DE PROEFSLEUVEN

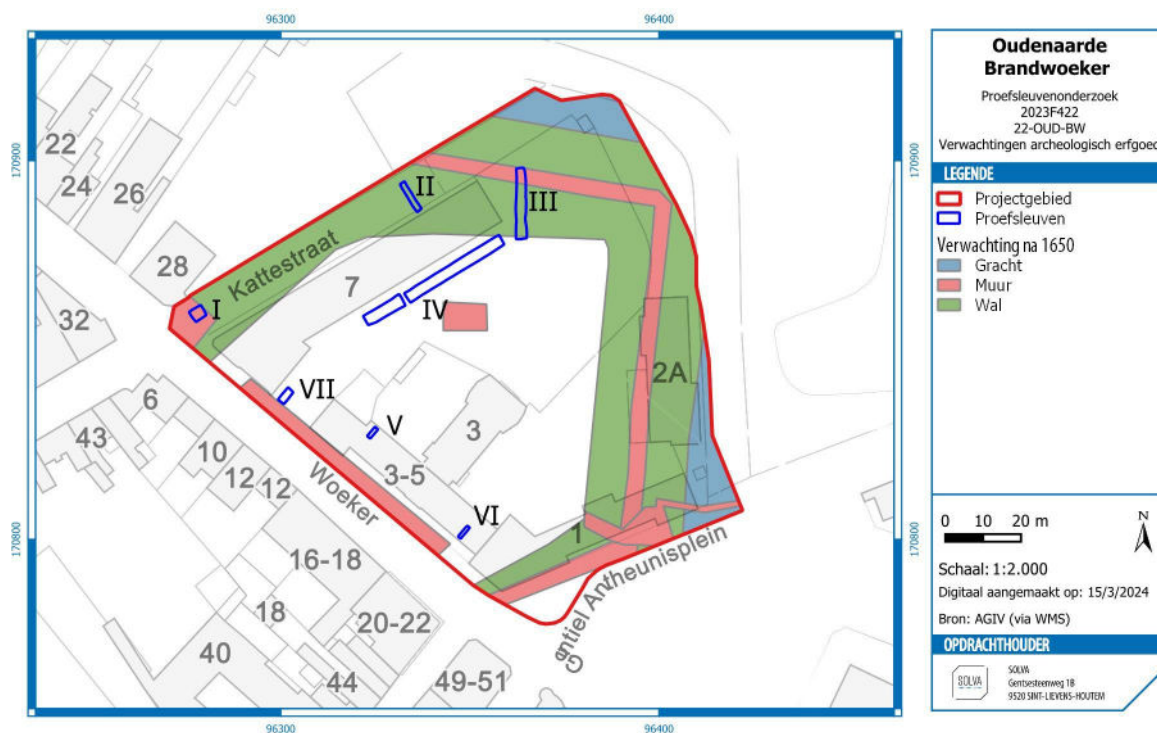
Gezien de ligging van het projectgebied ter hoogte van de middeleeuwse en postmiddeleeuwse stadsverdediging zijn elementen hiervan zoals gracht, wal, stadsmuur, stadspoort en stadstoren te verwachten. Het betreft zeer grote structuren die in relatie tot elkaar moeten kunnen begrepen worden. Een zeker ruimtelijk inzicht is dus noodzakelijk. De vraagstellingen kunnen het meest efficiënt beantwoord worden door middel van proefsleuven, die haaks worden aangelegd op het traject van de omwalling/omgrachting/ommuring.

Het lokaliseren van de verschillende stadsverdedigingselementen zal ons in staat stellen te bepalen waar oudere sporen, buiten de laatmiddeleeuwse stadsgracht en binnen de postmiddeleeuwse bastionsgracht, eventueel nog bewaard zijn. Het bepalen van hun locatie en van hun bewaringsdiepte laat ons toe onderbouwde uitspraken te doen over het al dan niet nemen van maatregelen in relatie tot de geplande werken en hun impact.

De proefsleuven zijn dus zodanig aangelegd dat ze een evaluatie toelaten van het aanwezige archeologische erfgoed in relatie tot de vooropgestelde vraagstelling (zie Figuur 4).

Figuur 3

Zone I is gepositioneerd aan het begin van de Kattestraat, vlak naast het voetpad langsheen de Woeker.

Zone II bevindt zich ongeveer in het midden van de Kattestraat, dwars op de straat. Als dusdanig is deze proefsleuf ongeveer haaks georiënteerd op de postmiddeleeuwse bastionswal en -gracht.

Zone III bevindt zich in het noorden van de geplande parkeercirkel en is noord-zuid georiënteerd of haaks op de postmiddeleeuwse bastionsgracht, -wal en -muur.

Zone IV heeft een noordoost-zuidwestoriëntatie of haaks gepositioneerd op de laatmiddeleeuwse weg en stadsgracht. De proefsleuf is aangelegd in twee delen, dit vanwege de duurtijd voor het bekomen van een kapvergunning voor de bomen die aanwezig waren in het grasperkje waar het zuidwestelijke uiteinde van de proefsleuf in uitgegraven is.

Zone V en VI zijn geplaatst in het cultureel centrum, haaks op de straat Woeker. Proefsleuf V bevindt zich zo dicht mogelijk tegen de straatgevel. Proefsleuf VI bevindt zich het dichtst bij de huidige achtergevel.

Zone VII is gelegen aan de inrit van de parking van de Woeker, tegen het voetpad en de borduursteen van het grasperkje.

De locatie van de sleuven is in de fase van proefsleuven in eerste instantie geënt op de onderzoeksvragen. De uiteindelijke locatie en grootte van proefsleuven II, III, IV, V en VI is tijdens het proefsleuvenonderzoek enigszins gewijzigd. Dit om rekening gehouden met de toegankelijkheid van het parkeerterrein en de gebouwen, de parkeergelegenheid en de nutsleidingen. Proefsleuf VII is een aanvullende proefsleuf die niet was opgenomen in het PVM van de bureaustudie. Daar proefsleuven I, V en VI geen uitsluitsel gaven over de eventuele aanwezigheid van de laatmiddeleeuwse stadsmuur, is een extra proefsleuf ingepland in overleg met Stad Oudenaarde.

De specifieke doelstelling(en) per proefsleuf:

Zone I: Eventuele aanwezigheid van de laatmiddeleeuwse *Kattepoort* / postmiddeleeuwse *Blaffaerttoren*.

Zone II: Zicht krijgen op de grens van de bastionsgracht en eventuele bewaring van oudere sporen.

Zone III: Lokaliseren bastionsgracht en -wal en bepalen of de bastionswal oudere sporen bewaard heeft; Lokaliseren van de stadsgracht, meer bepaald haar insnijding en fasering.

Zone IV: Zicht krijgen op de laatmiddeleeuwse weg parallel met de stadsgracht en op de stadsgracht zelf.

Zone V en VI: Maken van een inschatting van de eventuele bewaring van sporen van de laatmiddeleeuwse stadsverdediging, meer bepaald de stadsmuur, en van de postmiddeleeuwse stadsverdediging, meer bepaald het munitiedepot.

Zone VII: Zicht krijgen of de eventuele bewaring van de oude stadsmuur en zo ja, de diepte waarop deze zich bevinden.

Figuur 4: Weergave van de uitgevoerde proefsleuven op de kadasterkaart.

2.1.3.3 BESCHRIJVING VAN DE OPENGELEGDE OPPERVLAKTE

I	11,3m ²
II	12,8m ²
III	47,5m ²
IV	87,3m ² + 35m ²
V	3,4m ²
VI	3,4m ²

VII	8,1m ²
Totaal:	208,8m ²

2.1.3.4 MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE SELECTIE VAN VONDSTEN

Tijdens het terreinwerk is geen selectie gebeurd bij het recupereren van de vondsten. Om een zo compleet mogelijk beeld van de site en de archeologische restanten te verkrijgen, is alles verzameld, voorzien van een vondstnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de **SOLVA**-Archeologiedatabank.

2.1.3.5 MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE STAALNAME

Bij enkele sporen is een staalname gebeurd van organisch materiaal in functie van een eventuele 14C-datering. Van een paar sporen zijn zeefstalen genomen in functie van het recupereren van eventueel vondstenmateriaal. Er zijn van verschillende sporen micromorfologische stalen genomen en tevens werden er enkele OSL-staalnames uitgevoerd. De staalnames zijn voorzien van een staalnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de **SOLVA**-Archeologiedatabank.

2.1.3.6 BESCHRIJVING VAN HET GEBRUIKTE MATERIAAL

De afgraving gebeurde met een graafmachine met een platte bak van 1,2m breed. De foto's zijn genomen met een Canon EOS 200D. De vondsten zijn per laag gerecupereerd en in vondstszakjes gestoken. Deze worden onmiddellijk voorzien van een uniek volgnummer (= vondstnummer). Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werden gedaan met een totaal station (Trimble S5). De registratie van de archeologische sporen gebeurde met een tablet met een *Filemaker 15 go* app.

2.1.3.7 BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN EVENTUELE AFWIJKENDE METHODIEK EN VAN EVENTUELE BIJSTELLINGEN VAN DE OORSPRONKELIJKE STRATEGIE

Zoals in de bekrachtigde archeologienota (2022L23, ID25553) reeds vermeld werd, kon de locatie en grootte van de gepland proefsleuven eventueel wijzigen in functie van het gebruik van de gebouwen en het parkeerterrein.

Wegens het in gebruik willen houden van de lokalen en de indeling van het gebouw waarin **proefsleuf V en VI** oorspronkelijk ingepland stonden, is de locatie van deze sleuven lichtjes gewijzigd. Zo bevindt proefsleuf V zich nu dicht bij de achtergevel en zijn beide sleuven een stukje korter. Desalniettemin geven de sleuven een goed beeld van de bodemopbouw ter hoogte van het cultureel centrum.

Proefsleuf III is door de aanwezigheid van een nutsleiding meer naar de loods toe opgeschoven. Omwille van de toegankelijkheid tot het parkeerterrein en een groenperk met hogere PFAS-waarden, is de proefsleuf in het noorden ingekort. Ook het zuidelijke uiteinde is ingekort. Het uitbreiden van de proefsleuf in de opvulling van de stadsgracht zou immers niet geleid hebben tot meer kenniswinst en zo kon ook de doorgang van de parking gegarandeerd blijven.

Door enkele grote bomen op het aanpalend perceel en een afgebakende zone met PFAS-vervuiling, is **proefsleuf II** verplaatst tot net buiten de vervuilde zone en buiten de reikwijdte van de kruinen ter bescherming van de bomen.

Proefsleuf IV is in twee delen aangelegd. Er moest namelijk eerst een duurtijd verstreken zijn voor men een kapvergunning voor de bomen in het grasperkje kon bekomen. Het noordoostelijke deel van proefsleuf IV is eerst aangelegd, vóór de toekenning van de vergunning. Na het bekomen van de vergunning is ook het zuidwestelijke deel in het grasperk uitgegraven. Wegens de aanwezigheid van een boordsteen sluiten de twee delen niet aan elkaar aan. Maar gezien een recentere ophogingslaag en de aanwezigheid van een zeer recente kuil, zou het volledig doen aansluiten van de twee delen niet tot meer kenniswinst geleid hebben.

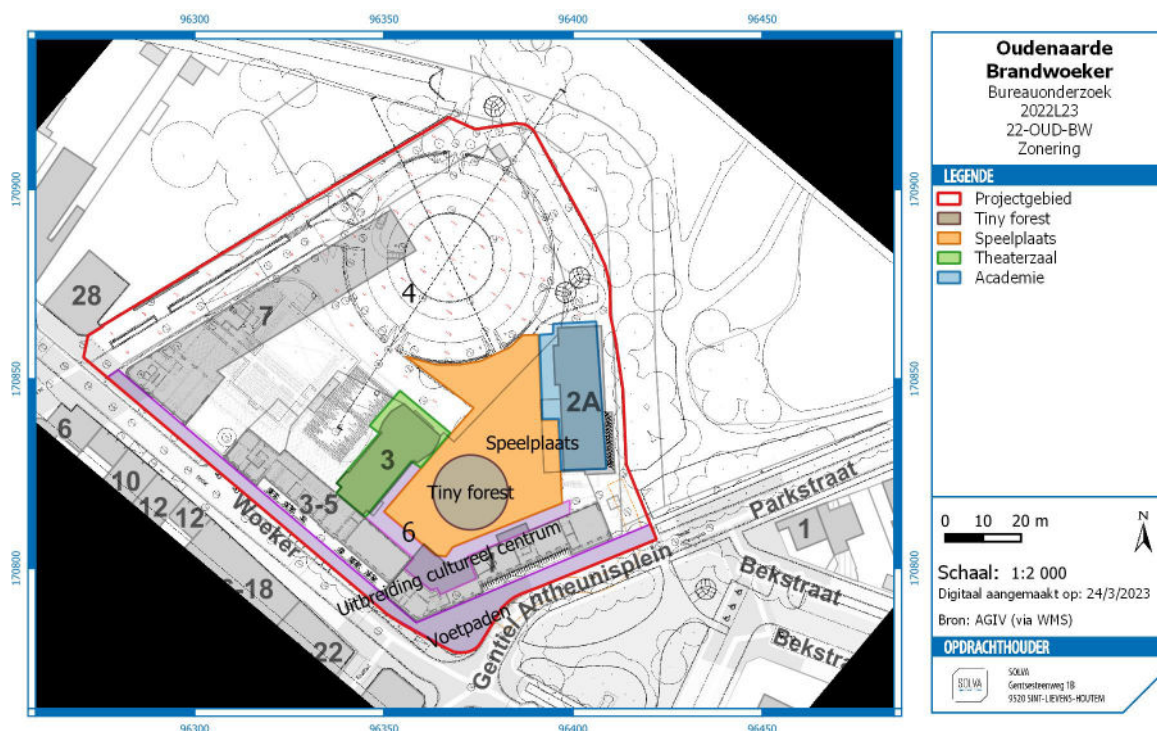
Tijdens het uitvoeren van de ingeplande sleuven, is beslist om nog een zevende proefsleuf aan te leggen. **Proefsleuf VII** is gepositioneerd aan de ingang van de parking van de Woeker, tot tegen het voetpad en de borduursteen van het grasperkje. De proefsleuf is op deze locatie aangelegd om zo te controleren of er nog restanten van de oude stadsmuur aanwezig zijn en, zo ja, op welke diepte deze zich bevinden. Deze beslissing is genomen omwille van het feit dat resultaten uit proefsleuven I, V en VI ons hierop geen sluitend antwoord konden geven. De aanwezigheid van de stadstoren op geringe diepte enerzijds en de resultaten

van een boring, ter de controle van de PFAS-vervuiling en de grondwatertafel naast proefsleuf I, noopten tot een extra proefsleuf. In deze boring zijn namelijk grote brokken baksteen aangetroffen, wat er kan op wijzen dat er nog restanten van de stadsmuur bewaard zijn onder het voetpad en/of de voorgevel van het gebouw Brandwoeker en het cultureel centrum.

2.1.3.8 ZONES WAAR BEHOUD IN SITU GEBEURDE

Tijdens het bureauonderzoek zijn reeds zones vastgesteld waar de geplande werken niet voor verstoring zorgen in het bodemarchief. Na het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat in bepaalde zones de werken niet zullen raken aan het bodemarchief of geen kenniswinst te realiseren is, meer bepaald:

- Het bestaande gebouw van het culturele centrum langs de straat Woeker.
 - o De geplande diepte van de werken, 72 cm, blijft binnen 19de-eeuwse ophogingspakketten.
- Het bestaande hoekgebouw van evenementenzaal Brandwoeker langs de straat Woeker.
 - o De geplande diepte van de werken, 72 cm, blijft binnen 19de-eeuwse ophogingspakketten.
- Een deel van het geplande fietspad.
 - o De geplande werken blijven binnen het bestaande gabarit.
- Een deel van de parkeercirkel.
 - o De hier aanwezige bastionsgracht, gedempt in de 18de eeuw, zal gedeeltelijk onderzocht worden binnen de afbakening van de te onderzoeken zone. Naar het noorden toe is een marge van 3 meter genomen vanaf het contactpunt van de bastionsgracht met de ploeglaag/moederbodem is ingecalculeerd. Een grondplanregistratie in combinatie met gerichte coupes en aanvullende boringen dienen tot voldoende kenniswinst te leiden.

Figuur 5: Aanduiding van de zones waar behoud in situ gebeurd op het ontwerpplan en het GRB.

2.1.3.9 ASPECTEN WAARVOOR ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEWONNEN

Niet van toepassing.

2.1.3.10 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD GEVRAAGD

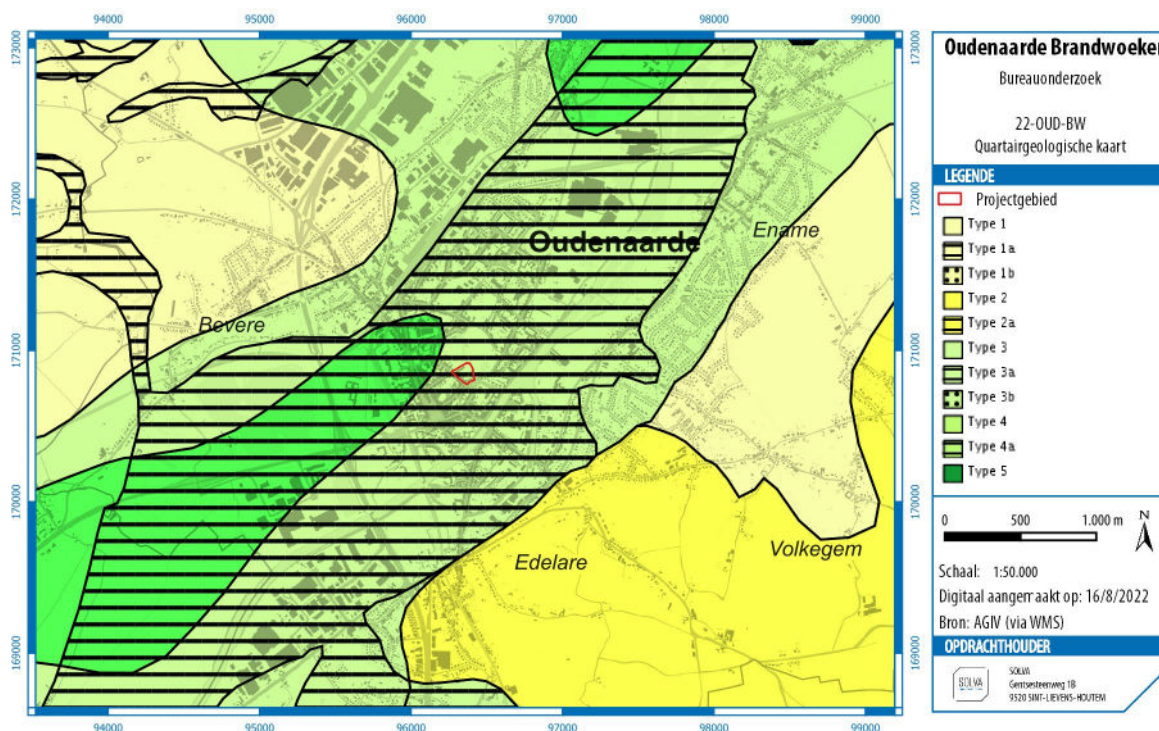
Niet van toepassing.

2.2 ASSESSMENTRAPPORT

2.2.1 BESCHRIJVING VAN DE AARDKUNDIGE OPBOUW VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

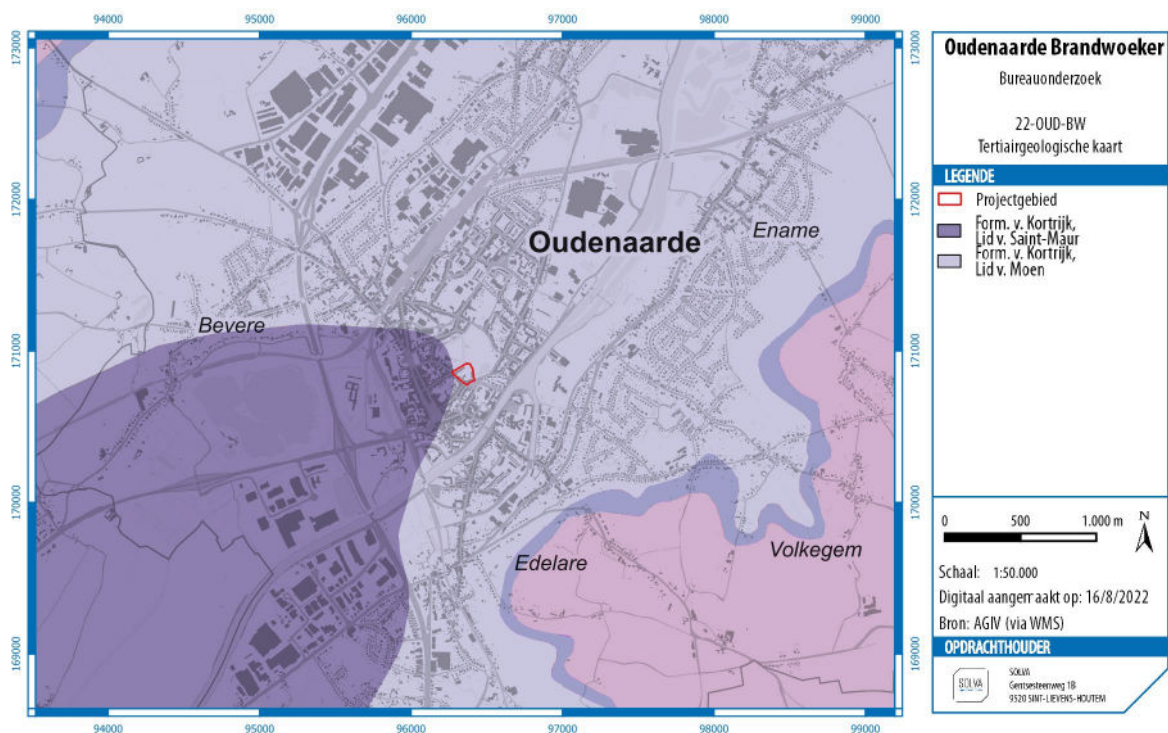
Het projectgebied bevindt zich binnen de Scheldevallei, deze is gelegen in het zogenaamde pleistoceen riviervalleiendistrict, i.e. de gebieden die geologisch/geomorfologisch geassocieerd kunnen worden met de Pleistocene vallei van de Vlaamse Vallei, dat onder meer gekenmerkt is door alluviale kleibodems en vrij vlakke tot licht golvende topografie.

De Quartairgeologische profieltypekaart (zie Figuur 6) karakteriseert het projectgebied als holocene en/of tardiglaciale fluviale afzettingen (a) bovenop de pleistocene sequentie (3) en dit door zijn ligging binnen de Scheldevallei.

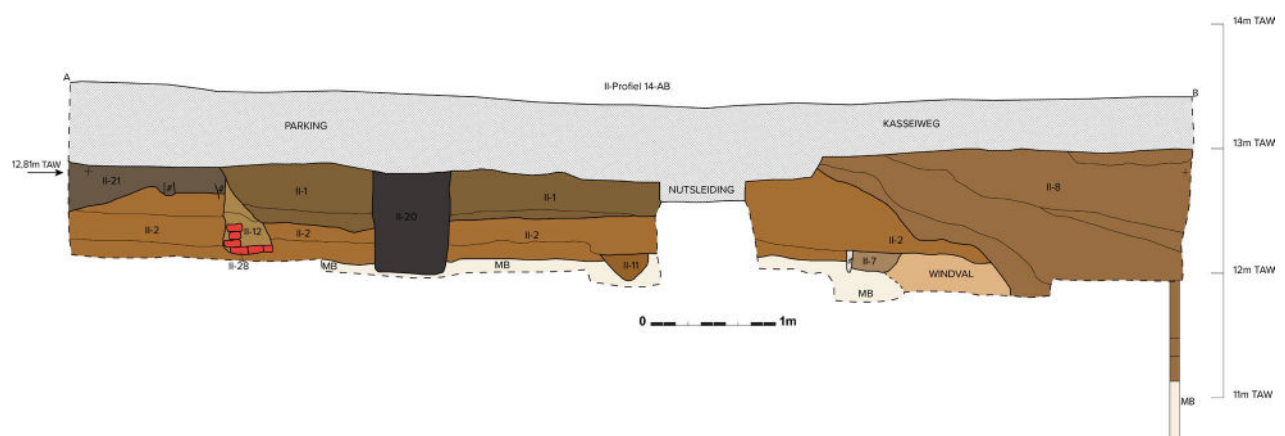
Figuur 6: De quartairgeologische profieltype kaart met aanduiding van het projectgebied.

Op de Tertiairgeologische profieltypekaart (zie Figuur 7) is te zien dat het projectgebied gelegen is op de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. Dit vertaalt zich in grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; nummulites planulatus.

Figuur 7: De tertiairgeologische profieltypekaart met aanduiding van het projectgebied.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn in 7 zones, 26 profielen geregistreerd. Hoofdzakelijk zijn er ophogingslagen en verschillende dempingspakketten van de aanwezige grachten waargenomen. Lokaal is een oude, lichtbruine zandlemige ploeglaag bewaard (tussen de bastionsgracht en de stadsgracht). Direct onder deze ploeglaag bevindt zich de donkergele zandige moederbodem. In proefsleuf II bevindt de moederbodem zich ca. 1,30m (+12,10m TAW) onder het huidige straatniveau, in proefsleuf III is dit ca. 1,23m tot 1,30m (+12,10m TAW tot +12,03m TAW) onder het huidige niveau van de parking. In zone II en III zijn twee boringen uitgevoerd in de opvullingslagen van de bastionsgracht. Bij deze boringen is geboord tot in de moederbodem, in boring 2 op 80cm onder het grondplanniveau en bij boring 3 op 202cm onder het grondplanniveau. De moederbodem bestaat onder de gracht uit sterk gereduceerde, donker blauwgrijze zandleem.

Figuur 8: Profieltekening van profiel 14-AB in zone II.

Foto 1: Foto van de rechterhelft van profiel 14-AB in zone II.

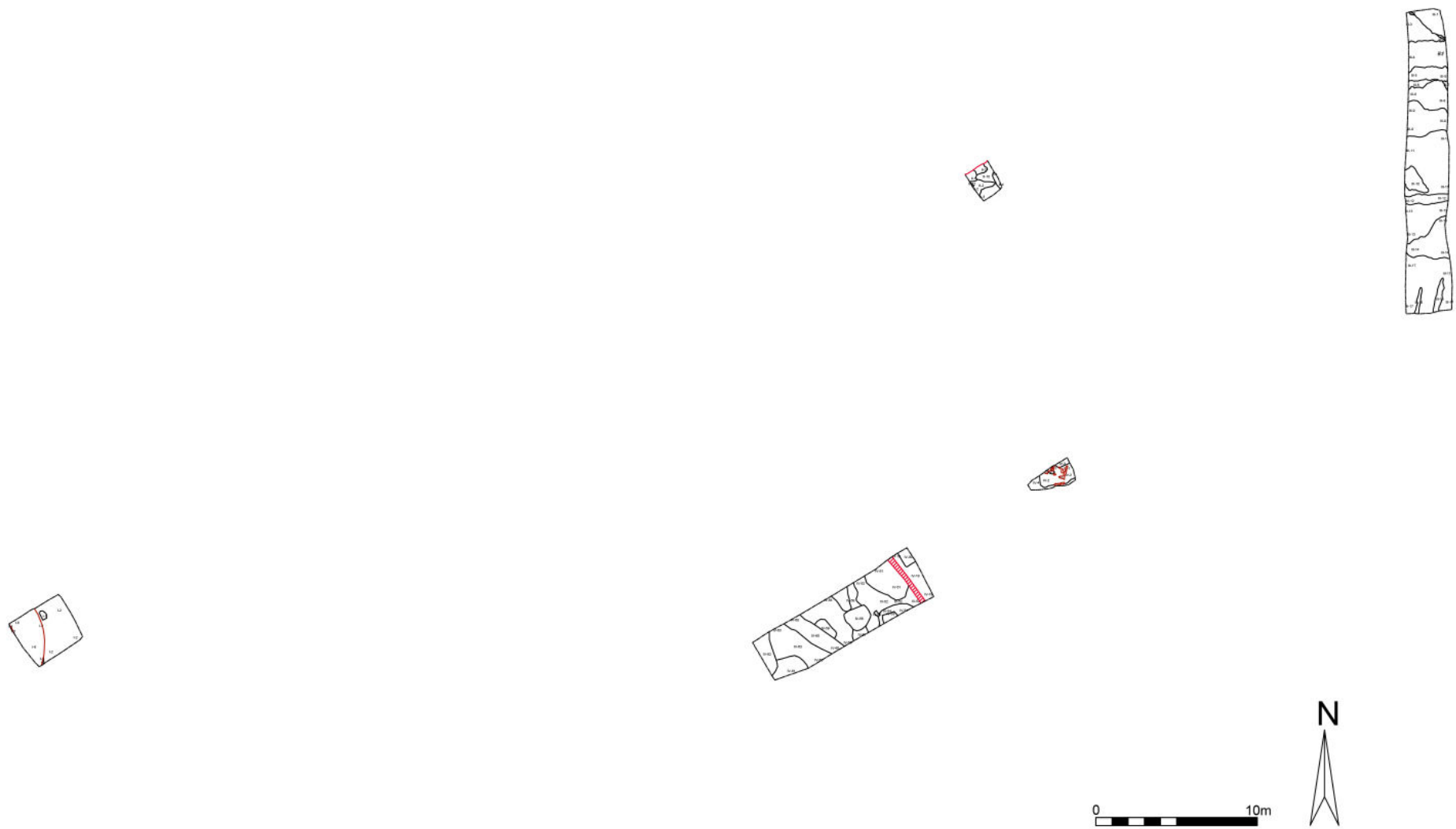
Foto 2: Foto van boring 3 in zone III ter hoogte van de bastionsgracht, geboord tot in de moederbodem.

2.2.2 ASSESSMENT VAN DE SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN

2.2.2.1 INLEIDING

Tijdens het bureauonderzoek (2022L23, ID 25553) is reeds vastgesteld dat het projectgebied zich bevindt in een zone waar men de laatmiddeleeuwse stadsomwalling en postmiddeleeuwse bastionnering van Oudenaarde mag verwachten. De proefsleuven zijn zodanig ingeplant dat ze deze structuren zouden aansnijden. Het grootste deel van de aangetroffen sporen kan inderdaad in verband gebracht worden met deze structuren. In totaal zijn 180 afzonderlijke spoornummers toegekend, verspreid over zeven zones.

De sporen worden per zone besproken, tezamen met de vondsten die relevant zijn voor de datering. Achteraan volgt een samenvatting waarbij de resultaten over de verschillende zones heen worden besproken.

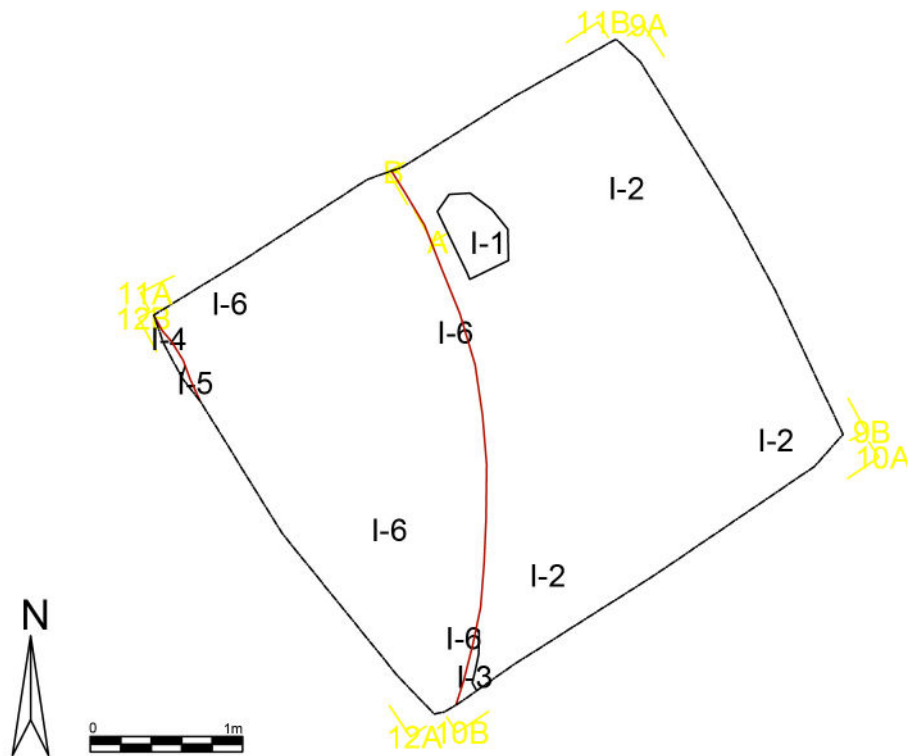

Figuur 9: Allesporenplan zones I, II, III en VI; grondplan A.

Figuur 10: Allesporenplan zones V, VI en VII; grondplan A.

2.2.2.2 ZONE I

Figuur 11: Grondplan A zone I met aanduiding profielen.

Zone I bevindt zich in het begin van de Kattestraat (kruising met de straat Woeker). De bovenste 60cm bestaat uit een recente verstoring die gelinkt kan worden aan de aanleg van de huidige kasseiweg. Onder deze verstoring bevinden zich verschillende ophogingspakketten (context I-8). In profiel 11AB snijdt een zeer puinige kuil (context I-1) doorheen de ophogingspakketten; de bovenste lagen van de kuil bevatten zeer veel brokken natuursteen en baksteen.

Zowel de ophogingspakketten, als de kuil zijn op basis van het aangetroffen aardewerk te dateren in de 19de eeuw: postmiddeleeuws rood aardewerk, met fragmenten van o.a. borden en een kamerpot, en komen in faience fine

Direct onder deze ophogingspakketten bevindt zich de fundering van de Kattepoort of de Blaffaerttoren (context I-6) en het wallichaam (context I-2). Aan de binnenkant van de toren zijn enkele ophogingspakketten (context I-4) zichtbaar. De wal is een vrij homogene donkergele laag met groen grijze kleiige en gele zandige vlekken.

Er zijn geen vondsten aangetroffen in het wallichaam. Stalen zijn genomen voor een (eventuele) OSL-datering. Een boring in het wallichaam toont dat de wal nog tot op een diepte van ca. 2,07m onder het huidige straatniveau zit. Vanaf ca. 2,07m verschijnt een opvullingspakket (context I-BO1-14) in de boring, dewelke vermoedelijk behoort tot de opvulling van de laatmiddeleeuwse stadsgracht. Het gaat om een heterogene, zwarte zandige leemvulling met inclusies van baksteen, kalkmortel, natuursteen en schelpen.

Foto 3: Overzichtsfoto van grondplan A in zone I.

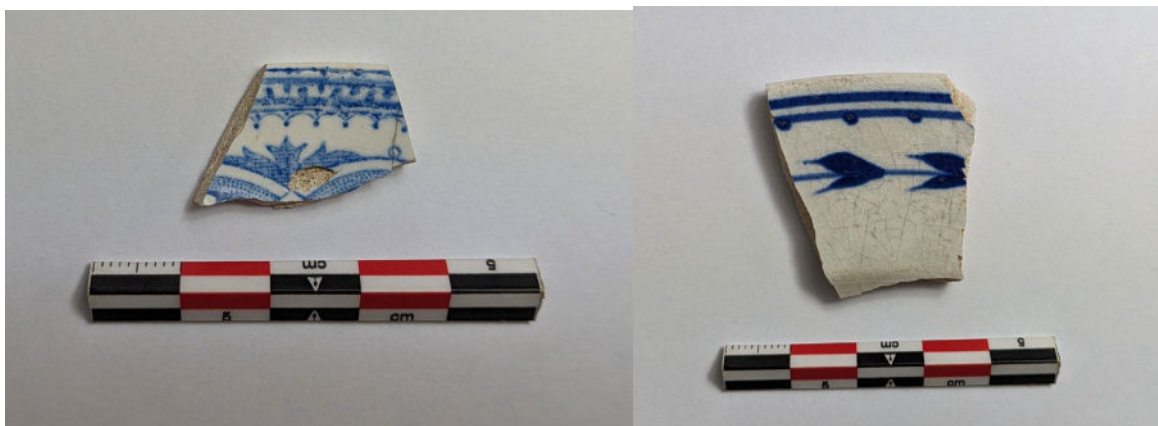

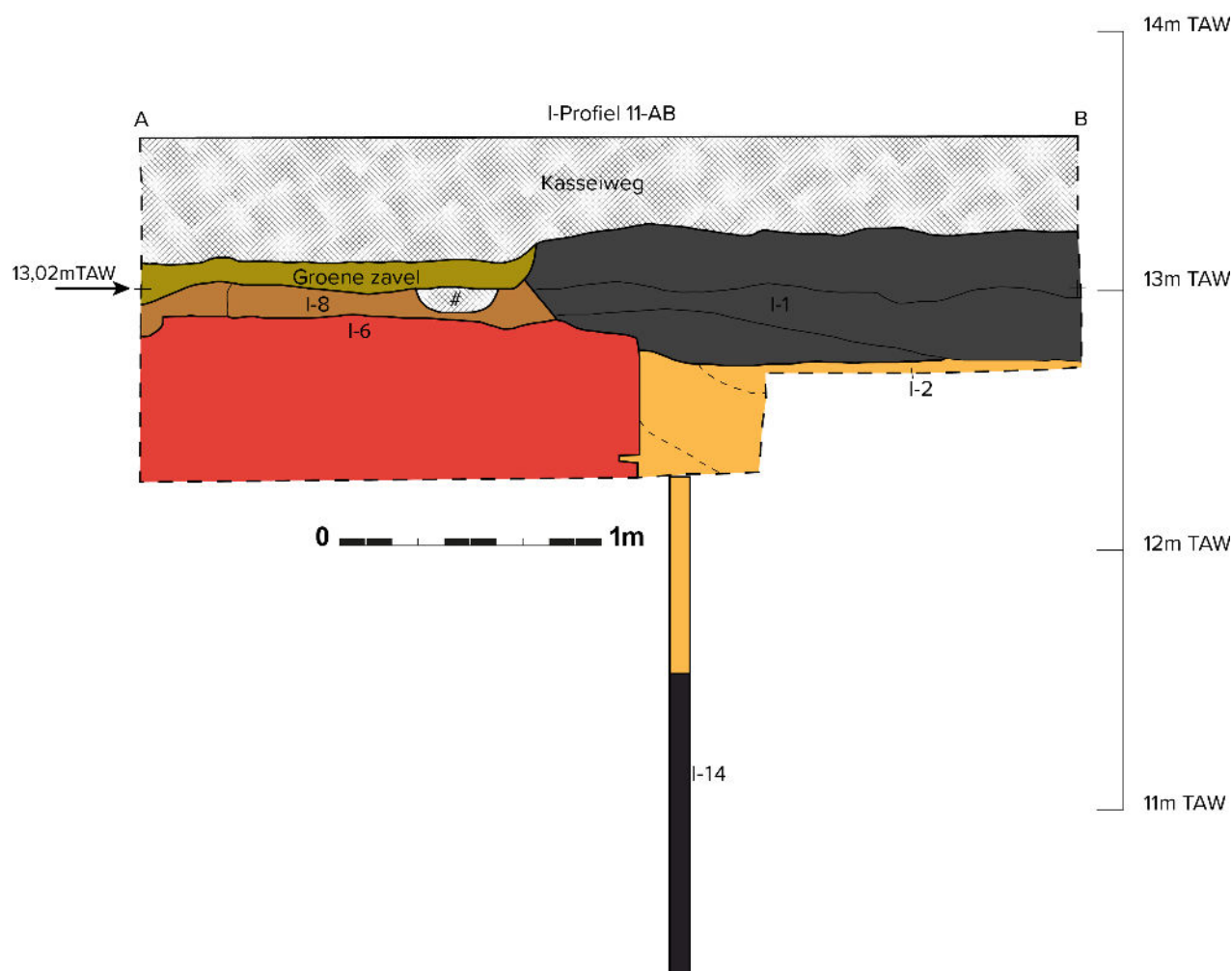
Foto 4: Links: een scherv van een kom in faience fine met blauwe transferprint uit context I-1. Rechts: een scherv van een bord in faience fine met een blauwe beschildering uit context I-8.

Foto 5: Foto van profiel 11-AB in zone I.

Aardewerk per context	Som van Aantal
I-1	17
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / bord	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / kom	4
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / niet gedetermineerd	10
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
I-8	6
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / kamerpot	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
Eindtotaal	23

Tabel 1: Het aardewerk per context uit zone I.

Figuur 12: Profieltekening van profiel 11-AB in zone I.

De fundering van de toren bestaat uit baksteenbrokken van verschillende formaten, die gemetst zijn met een harde tot zeer harde, licht beige kalkmortel met kalkstippen. Langsheen de buitenkant bevindt zich een parement uit Doornikse kalksteen, bestaande uit zware massieve blokken met duidelijke kasporen. In 2012 is door SOLVA in Oudenaarde ter hoogte van de Louise Mariekaai en het J. J. Raepsaetplein de Baarpoort opgegraven. De Baarpoort maakte net als de Kattepoort deel uit van de vroegere stadsverdediging van Oudenaarde. De fundering van de Kattepoort kent een gelijkaardige constructiemethode als deze van de Baarpoort. Deze bestaat immers ook uit een bakstenen kern en een parement van Doornikse kalksteen. Aangezien de verschillende onderdelen van de poort op eenzelfde manier en uit eenzelfde materiaal zijn opgebouwd, kan er geconcludeerd worden dat de bouw van de Baarpoort in één keer gebeurde. De bouw van de Baarpoort is in het rapport gedateerd tussen 1360 en 1390. De datering gebeurde aan de hand van de aardewerkstudie en de koolstofdatering van een takje uit een looplaag in de bouwput.³ Aan de hand van gelijkenissen tussen de gebruikte materialen, de bouwwijze van beide poorten en het feit dat beide poorten tot dezelfde fase van de oudere stadverdediging van Oudenaarde behoren, zoals te zien op de historische kaarten, kan gesteld worden dat de bouw van de Kattepoort uit dezelfde periode als deze van de Baarpoort dateert, nl. de tweede helft van de 14de eeuw.

Tijdens het vooronderzoek zijn van de mortel en de bakstenen OSL-stalen genomen. In de mortel zijn enkele houtskoolspikkels aangetroffen, deze zijn ingezameld voor een eventuele 14C-datering.

³ De Maeyer W. et al. 2015.

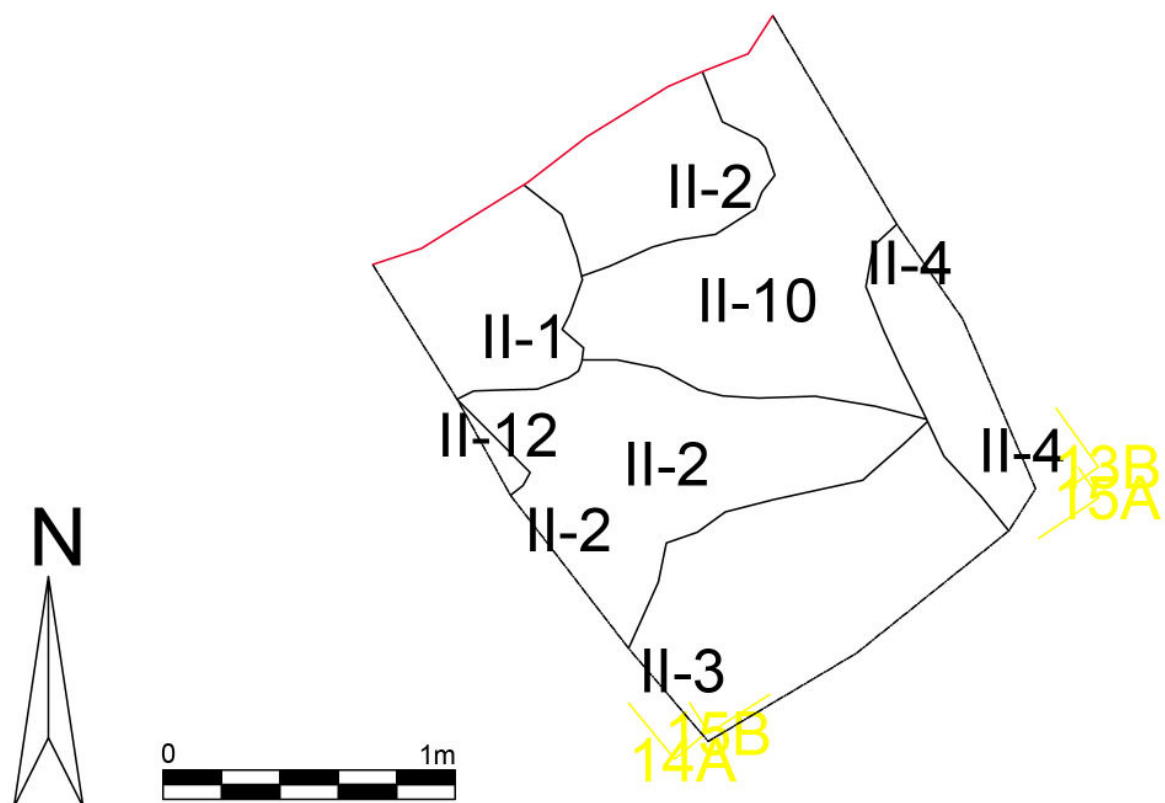

Foto 6: Detailfoto van het parament uit Doornikse kalksteen van I-6.

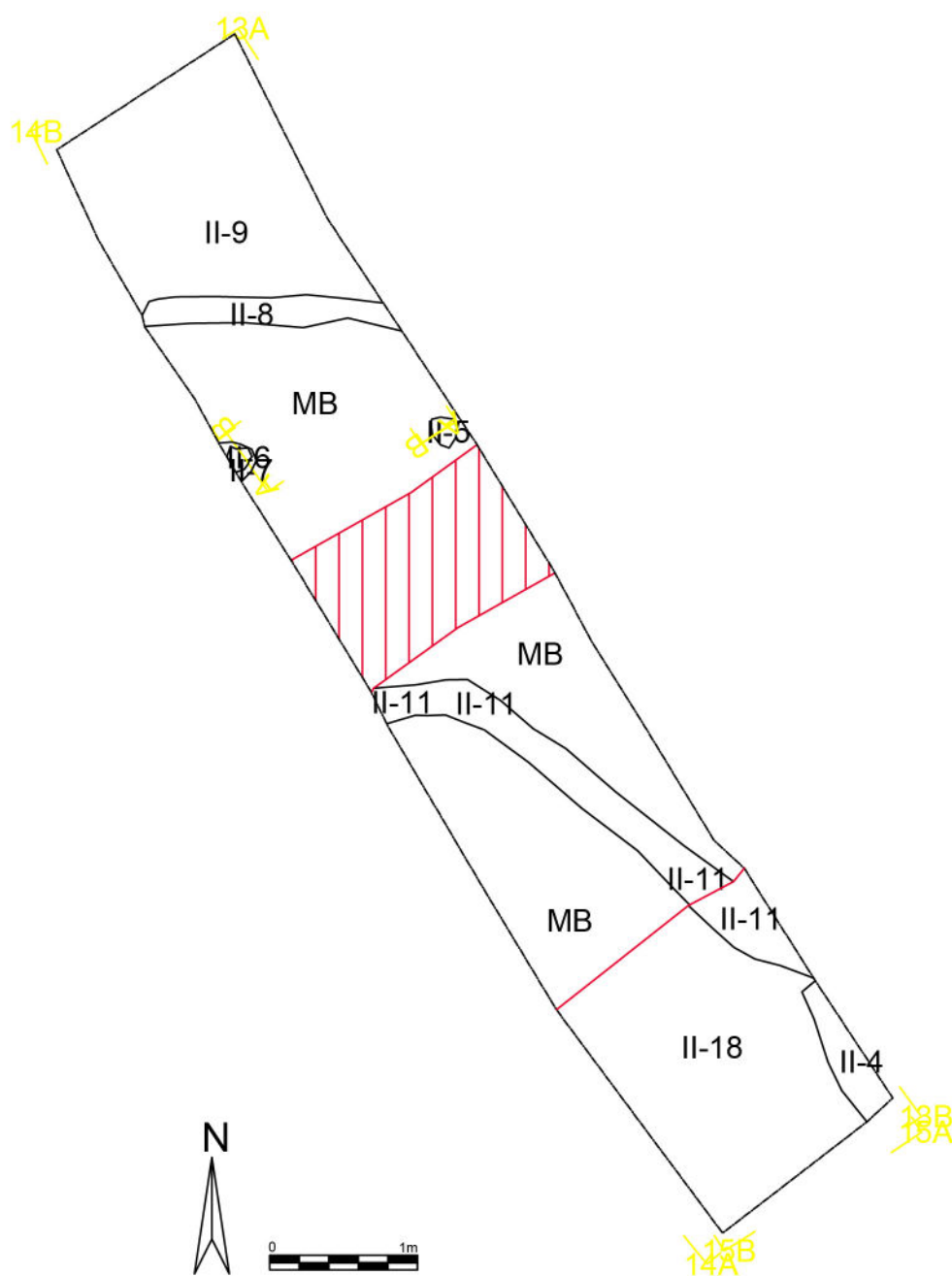

Foto 7: Sfeerfoto van de OSL staalname uit I-6.

2.2.2.3 ZONE II

Figuur 13: Grondplan A zone II met aanduiding profielen.

Figuur 14: Grondplan B zone II met aanduiding profielen.

De tweede onderzoekszone bevindt zich halverwege de Kattestraat. De proefsleuf is dwars gepositioneerd op de straat.

In het noordwestelijke uiteinde van de proefsleuf zijn verschillende **dempingspakketten van de bastionsgracht** (context II-8) aangesneden. Deze vaststelling komt overeen met de situatie afgebeeld op de verschillende historische kaarten die reeds besproken zijn tijdens het bureauonderzoek. In een aantal van de dempingspakketten is er aardewerk aangetroffen, het gaat om o.a. faience fine, steengoed met engobe/zoutglazuur en fragmenten van pijpjes. Deze soorten aardewerk zijn te dateren in de 18de eeuw. Dit komt overeen met wat reeds geweten is uit recente literatuur, waarin vermeld wordt dat de postmiddeleeuwse bastionering stand houdt tot aan het einde van de 18de eeuw. Vanaf 1782 startte immers

de geleidelijke afbraak en verkoop van de versterkingen, en zo ook van de omwalling van Vauban ter hoogte van het projectgebied.⁴

In profiel 13-AB is te zien hoe **twee kuilen** (contexten II-13 en II-14) de bastionsgracht doorsnijden. In de afvalkuil II-14 zijn er fragmenten van een kom uit faïence fine aangetroffen. Dit type aardewerk geeft een datering in de 19de eeuw.

Foto 8: Foto van de linkerhelft van profiel 13-AB in zone II met de bastionsgracht (II-8) en kuilen II-13 en II-14.

In de zuidoostelijke helft van de proefsleuf bevindt zich onder de huidige kasseiweg een oude **weg** (context II-1) met een heterogeen, donker bruin lemig zand als vulling. Het aangetroffen grijze en rode middeleeuwse aardewerk wijst op een datering in de 14de eeuw.

Naast de weg zit in profiel 14-AB een **kuil** (context II-21) die rood en grijs aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur bevat, dit materiaal is te dateren in de 14de-15de eeuw. Op hetzelfde niveau bevindt zich naast deze kuil nog een **kuil** (context II-27), het aangetroffen grijze aardewerk wijst op een zelfde datering, nl. in de 14de-15de eeuw.

⁴ Lachaert P.-J. 2008, p. 127.

Foto 9: Foto van de linkerhelft van profiel 14-AB in zone II.

Onder het wegdek bevindt zich een oude **ploeglaag** (context II-2), bestaande uit homogeen, donker bruin lemig zand. Uit deze ploeglaag zijn verschillende scherven grijs en rood aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur ingezameld, die te dateren zijn in de 14de eeuw.

Een **kuil**, context II-4, zichtbaar in profiel 13-AB, doorsnijdt de ploeglaag. De vulling van deze kuil bestaat hoofdzakelijk uit houtskoolbrokjes/brokken en zeer veel verbrande leem brokken. Deze soort vulling kan geïnterpreteerd worden als verbrand bouwafval. Het aangetroffen grijze en rode aardewerk wijst op een datering in de 14de-15de eeuw.

Foto 10: Het zuidoostelijke uiteinde van profiel 13-AB in zone II met de afvalkuil II-4 duidelijk zichtbaar.

Onder de ploeglaag is de donker bruinig gele zandige **moederbodem** aanwezig. In de moederbodem zijn drie sporen aangetroffen, het gaat om een **greppel** (context II-11) en **twee paalsporen** (contexten II-5 & II-6). De greppel heeft een komvormige doorsnede die ca. 21cm diep gaat en de vulling bestaat uit donker bruin zandleem. Context II-5 heeft een rechthoekige doorsnede en is 12cm diep bewaard, uit dit spoor is een scherp grijs aardewerk ingezameld. Context II-6 is komvormig qua doorsnede en 14cm diep. Beide paalsporen hebben een donker bruine zandlemige vulling. In de greppel en het andere paalspoor is geen vondstenmateriaal aangetroffen. Een datering kan bijgevolg enkel afgeleid worden uit de stratigrafie, deze wijst op een datering ouder dan of gelijk aan de 14de eeuw.

Foto 11: Overzichtsfoto van grondplan B in zone II.

Foto 12: Links: greppel II-11 op grondplan B en rechts: de coupe op de greppel aan profiel 14-AB.

Foto 13: Links: coupe op II-6 en rechts: coupe op II-5.

Bij het opkuisen van profiel 14-AB kwam een stukje van een muur (context II-28) tevoorschijn. De muur bestaat uit bakstenen van ongeveer 11 à 12cm lang en 5 à 5,5cm hoog. De bakstenen zijn gevat in leem. Één kuil (context II-20), die zowel in profiel 14-AB als in profiel 13-AB is te zien, snijdt door de oude weg (context II-1) en de ploeglaag (context II-2) tot in de moederbodem doorsnijdt. Deze kuil is het meest recentste spoor en bevat veel grof puin.

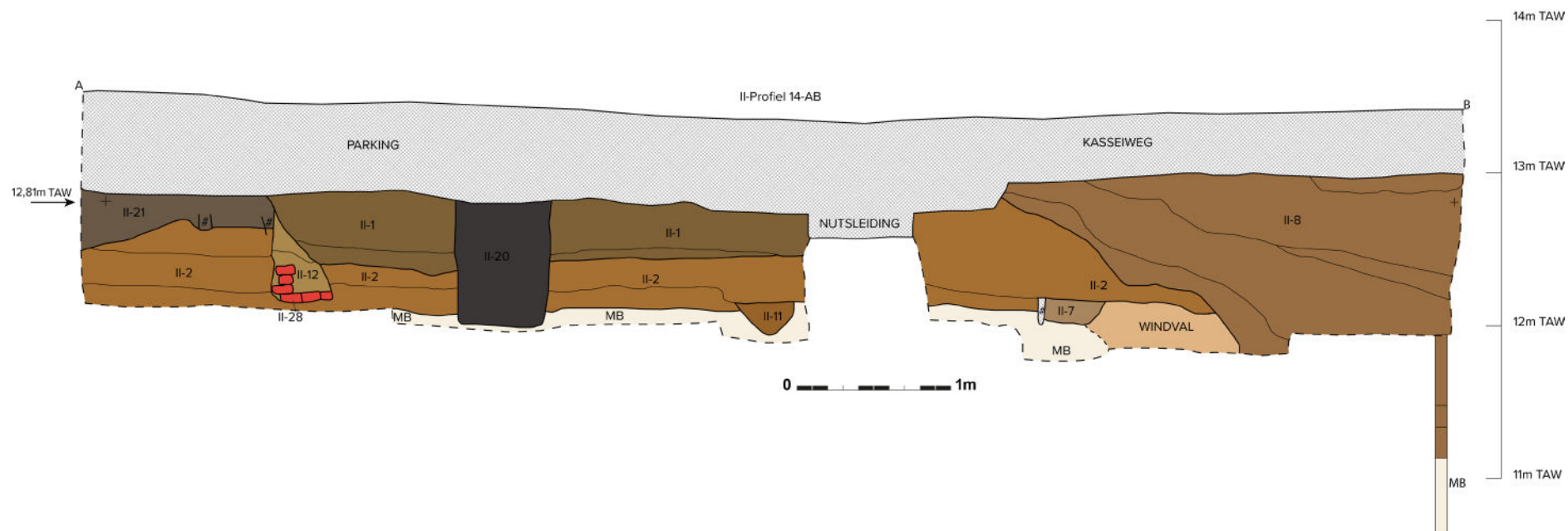
Foto 14: Links: linker uiteinde van profiel 14-AB en rechts: detailfoto van muur II-28.

Om een beter zicht te krijgen op de opbouw van de bastionsgracht is een boring uitgevoerd in één van de dempingspakketten. In het boorstaal zijn nog verschillende dempingspakketten te onderscheiden. Op een diepte van ca. 80cm onder het grondplanniveau is de glauconietrijke, zandige moederbodem bereikt.

Uit alle lagen waarin houtskool aanwezig is, zijn stalen genomen voor 14C-datering. Van de oude ploeglaag zijn OSL-stalen en stalen voor micromorfologie genomen.

Foto 15: Foto van de staalnames uit II-2.

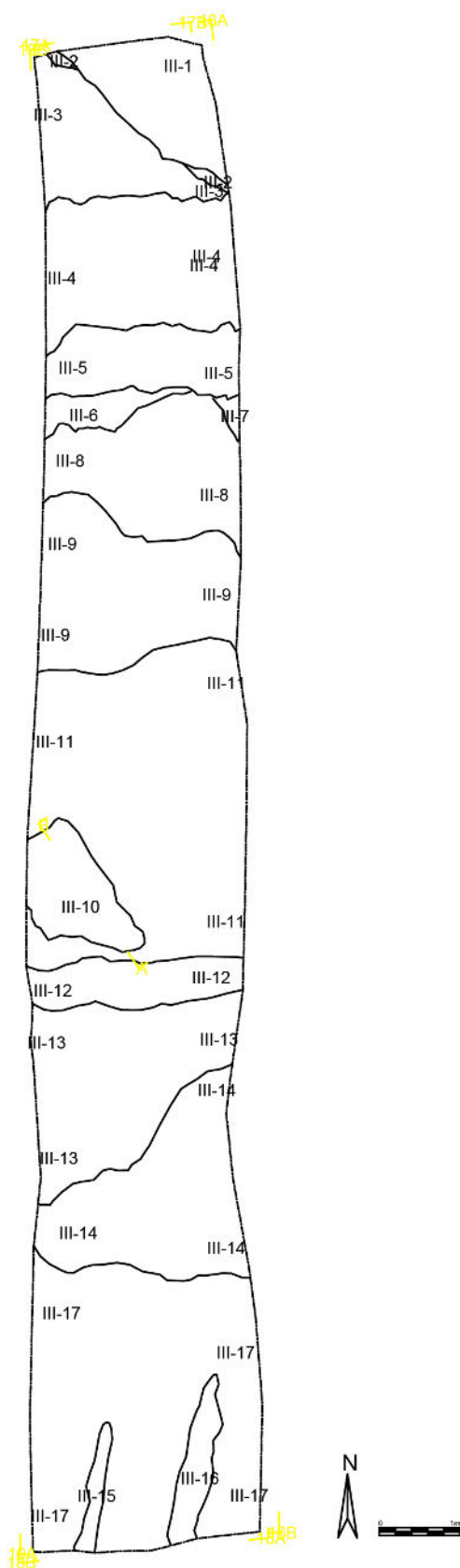
Figuur 15: Profieltekening van profiel 14-AB in zone II.

Aardewerk per context	Som van Aantal
II-1	16
Aardewerk / Metaaltijd / Grofwandig / Niet gedetermineerd onversierd / Kwarts/chamotte/organisch / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kookkan	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	10
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
II-14	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / kom	2
II-2	84
Aardewerk / Metaaltijd / Grofwandig / Niet gedetermineerd onversierd / Kwarts/chamotte/organisch / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Metaaltijd / Niet gedetermineerd / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kogelpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	49
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal grijs / niet gedetermineerd	13
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal handgevormd / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Vroeg-rood / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Ander witbakkend aardewerk / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
Aardewerk / Romeins / Gewone waar / Gedraaid oxiderend gebakken / Kruikwaar / Niet gedetermineerd / niet gedetermineerd	1
II-21	14
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	8

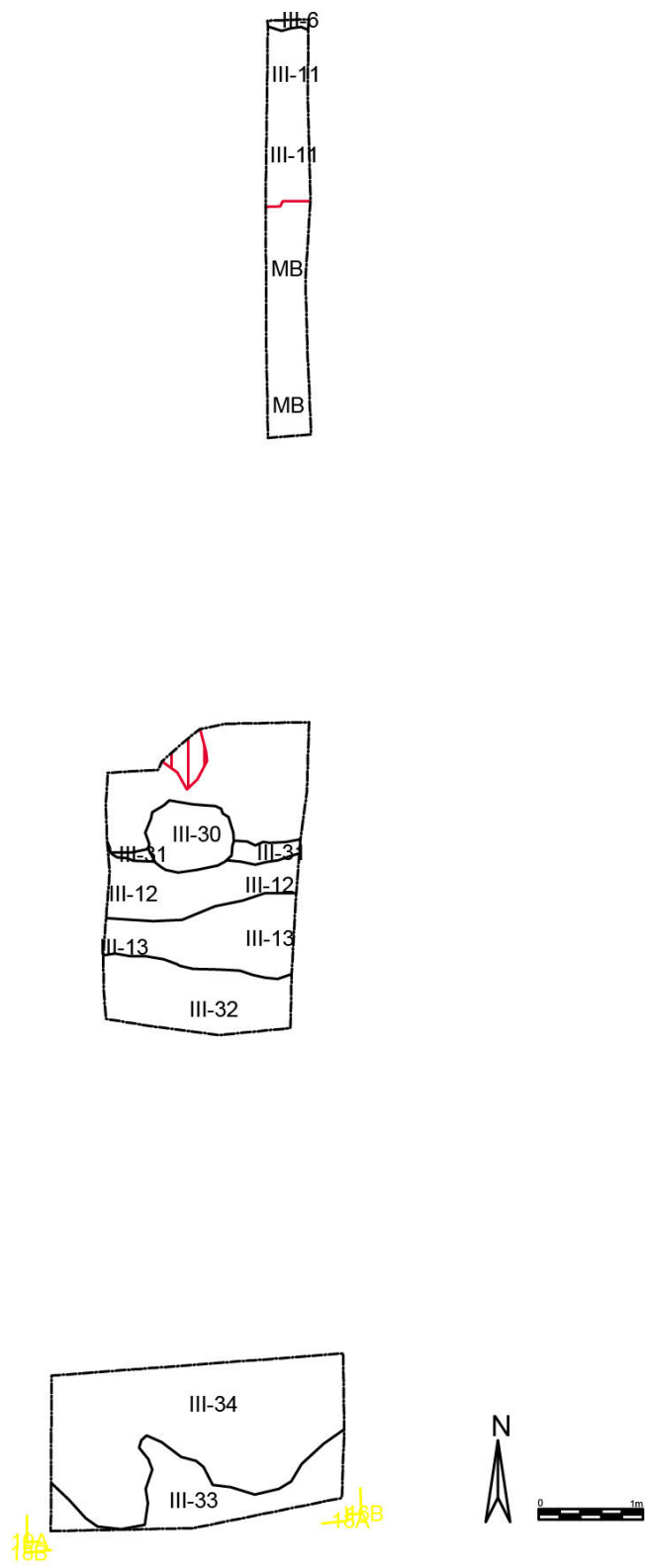
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	2
II-27	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	2
II-4	10
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	8
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal grijs / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
II-5	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
II-8	11
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom	1
Eindtotaal	140

Tabel 2: Het aardewerk per context uit zone II.

2.2.2.4 ZONE III

Figuur 16: Grondplan A zone III met aanduiding profielen en coupes.

Figuur 17: Grondplan B zone III met aanduiding profielen.

Zone III is gepositioneerd op de huidige parking, waar de toekomstige parkeercirkel is ingepland.

Verschillende **dempingspakketten van de bastionsgracht** (context II-8) zijn aangesneden in het noordelijke uiteinde van de proefsleuf. Het ingezamelde aardewerk bestaat uit grijs en rood aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur. Er is ook een scherf postmiddeleeuws rood aardewerk aangetroffen, deze scherf behoort tot een papkom en is inwendig versierd met vlakdekkend slib en koperhoudend loodglazuur. Aan de buitenzijde onder de rand is er een doorn met indrukken aangebracht. Aangezien het om dezelfde structuur gaat als in zone II, is ook hier sprake van een datering in de 18de eeuw.

In tegenstelling tot in zone II is in deze zone vermoedelijk een oudere fase van de bastionsgracht (context III-7) aangesneden. In profiel 16-AB is duidelijk te zien dat de lagen van context III-7 op dezelfde wijze insnijden als deze van context II-8. Er zijn in de pakketten verschillende scherven van teilen in grijs aardewerk aangetroffen, één rand behoort tot het type L57D (De Groote 2008). Ook in rood aardewerk zijn fragmenten van een teil gerecupereerd. Bij het rode aardewerk zijn verschillende scherven inwendig versierd met vlakdekkend slib. Ook scherven van steengoed met engobe/zoutglazuur zijn ingezameld. Deze oudere fase kan door middel van het aardewerk gedateerd worden in de 15de en eerste helft van de 16de eeuw.

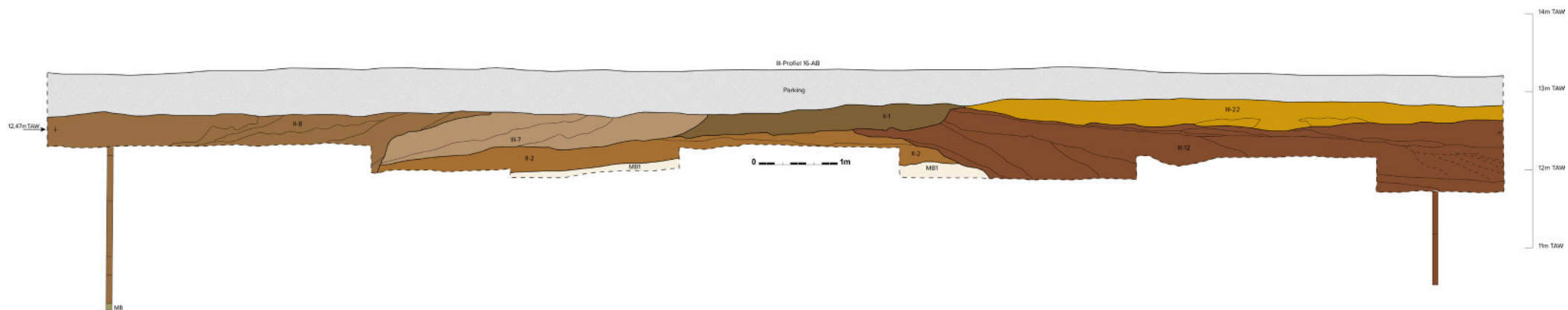
Om een beter beeld te krijgen van de opbouw van de bastionsgracht, is ter hoogte van één van de dempingspakketten (spoor III-1) een boring uitgevoerd. Drie extra dempingspakketten zijn herkend. Vanaf 2,02m onder het grondplanniveau is de sterk gereduceerde lemig zandige moederbodem aangetroffen.

Foto 16: Foto van boring 3 in zone III, ter hoogte van dempingspakket III-1 van de bastionsgracht II-8.

Foto 17: Links: grondplan A in zone III vanuit het zuiden, rechts: grondplan A in zone III vanuit het noorden.

Figuur 18: Profieltekening van profiel 16-AB in zone III.

In de zuidelijke helft van de proefsleuf zijn verschillende **dempingspakketten van de middeleeuwse stadsgracht** (context III-12) aangesneden. In het uiteinde van de proefsleuf is lokaal verdiept. Een grondplan B is aangelegd en geregistreerd. Op dit niveau zijn slechts twee extra pakketten herkend. Ook in een opvullingslaag van de oude stadsgracht (spoor III-34) is een boring uitgevoerd. Wegens het vastzuigen van de boor is slechts tot 1,20m diep geboord. In het boorstaal is slechts één extra dempingspakket vastgesteld (spoor III-35).

Foto 18: Foto van boring 4 in zone III ter hoogte van dempingspakket III-34 van de stadsgracht III-12.

Uit deze pakketten is zeer veel aardewerk ingezameld. Samenvattend gaat het om: grijs en rood aardewerk, protosteengoed van het type Rijnland met geknepen standvoet, steengoed met engobe/zoutglazuur, steengoed van het type Siegburg en zgn. Doorniks en Maaslands aardewerk. Er zijn verschillende vormtypes te herkennen: o.a. een gatenpot, kannen/kruiken, een bloempot, voorraadpotten en kommen. Ook enkele randtypes konden gedetermineerd worden. Voor een uitgebreid overzicht zie Tabel 3. Verschillende van deze randtypes zijn duidelijk 14de-eeuws. Toch is er, gezien het overige aardewerk, eerder sprake van een datering in de tweede helft van de 15de eeuw en de eerste helft van de 16de eeuw.

Foto 19: Overzichtsfoto van grondplan B in de dempingspakketten van de stadsgracht (III-12).

Bovenop de dempingspakketten van de stadsgracht zit een **ophogingspakket** (context III-22). Ook in zone IV komt hetzelfde pakket terug bovenop alle andere lagen en sporen. De vulling bestaat uit een homogeen, donker geel leemig zand met houtskool en mangaan inclusies. In dit pakket is grijs aardewerk aangetroffen met enkele vormtypes die konden gedetermineerd worden. Het gaat om een kamerpot met randtype L145B (De Groote 2008), een kogelpot, een teil met randtype L56A (De Groote 2008) en een kan/kruik. Bij het rode aardewerk zit onder meer een bord dat inwendig versierd is met vlakdekkend slib en sgraffito. Er zijn ook scherven ingezameld van steengoed met engobe/zoutglazuur en enkele fragmenten van een bord in faïence fine met blauwe beschildering. Deze laatste soort aardewerk zorgt voor een datering in de 18de en 19de eeuw. Het feit dat er ook ouder materiaal tussen zit, nl. uit de 14de eeuw, doet concluderen dat het om aangevoerde grond gaat. De stratigrafische opbouw ondersteunt de conclusie dat het om een jonger pakket gaat.

Foto 20: Verdieping aan profiel 16-AB met bovenaan ophogingspakket IV-22.

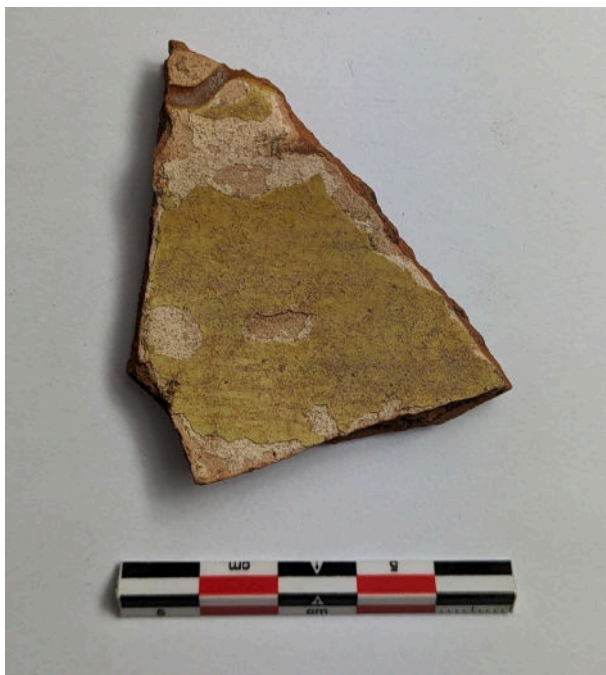

Foto 21: Scherf van een bord in rood aardewerk, inwendig versierd met vlakdekkend slib en sgraffito uit III-22.

Tussen de insnijdingen van de bastionsgracht en de stadsgracht bevindt zich, net als in zone II, onder de opbouw van de parking de oudere **weg** (context II-1). In de vulling zijn slechts 5 scherven in grijs aardewerk aangetroffen, één scherv behoort tot een grape en één scherv is van een kookkan met randtype L120A (De Groote 2008). Het aardewerk is te dateren in de 14de eeuw.

Onder de oude weg, is dezelfde **ploeglaag** (context II-2) als in zone II te herkennen. Ook hier bestaat het aardewerk hoofdzakelijk uit grijs aardewerk, met o.a. een grape, een kan/kruik, een teil met randtype L59A (De Groote 2008) en een kom met randtype L112A (De Groote 2008). Voorts is er ook een kom in rood aardewerk en een scherv steengoed met engobe/zoutglazuur met radstempelversiering op de overgang van de schouder naar het lichaam aangetroffen. Net als in zone II is er sprake van een datering in de 14de eeuw.

Foto 22: Scherv steengoed met engobe/zoutglazuur met radstempelversiering uit de ploeglaag II-2 in zone III.

In de ploeglaag (context II-2) is op grondplan A één **kuil** (III-10) geregistreerd. De kuil heeft een komvormige doorsnede en is nog tot 54cm onder het niveau van grondplan A bewaard. De vulling bestaat uit heterogeen donker bruinig grijs zand met inclusies houtskool, baksteen en kalkmortel. Er is aardewerk aangetroffen in de vulling van de kuil. Het gaat om steengoed met engobe/zoutglazuur, grijs aardewerk waarvan 1 kamerpot is te herkennen en rood aardewerk. Bij het rood aardewerk zijn een kamerpot, een grape met randtype L126B en een papkom met inwendig, vlakdekkend slib herkend. Er zit ook één niet gedetermineerde scherv rood aardewerk bij, deze is versierd met een gebogen sliblijn. Door middel van het aardewerk is de kuil te dateren in de tweede helft van de 15de en de 1ste helft van de 16de eeuw.

Foto 23: Scherf rood aardewerk met een gebogen sliblijn als versiering uit kuil III-10.

Foto 24: Foto van de coupe op III-10.

Tijdens het lokaal verdiepen van profiel 16-AB ter hoogte van de insnijding van de stadsgracht, is op een bepaalde diepte een **kuil** (context III-30) aangetroffen. Op dit niveau is een grondplan B aangelegd en geregistreerd. De kuil is 29cm diep. In de coupe zijn de rechte schopsteken van het uitgraven van de kuil nog duidelijk zichtbaar. De vulling bestaat uit homogeen, donker bruin zand met inclusies houtskool, baksteen, kalkmortel en enkele brokjes verbrand bot. Het aardewerk aangetroffen in de vulling bestaat uit grijs en rood aardewerk, te dateren in de 14de en 15de eeuw.

Foto 25: Overzichtsfoto van grondplan B ter hoogte van de insnijding van de stadsgracht (III-12).

Foto 26: Foto van de coupe op de kuil III-30.

Stalen voor micromorfologie en OSL zijn genomen. Uit iedere laag waarin houtskool zit, is er een staal genomen voor eventuele ¹⁴C-datering.

Foto 27: Foto van de micromorfologie staalname uit III-18 en III-19.

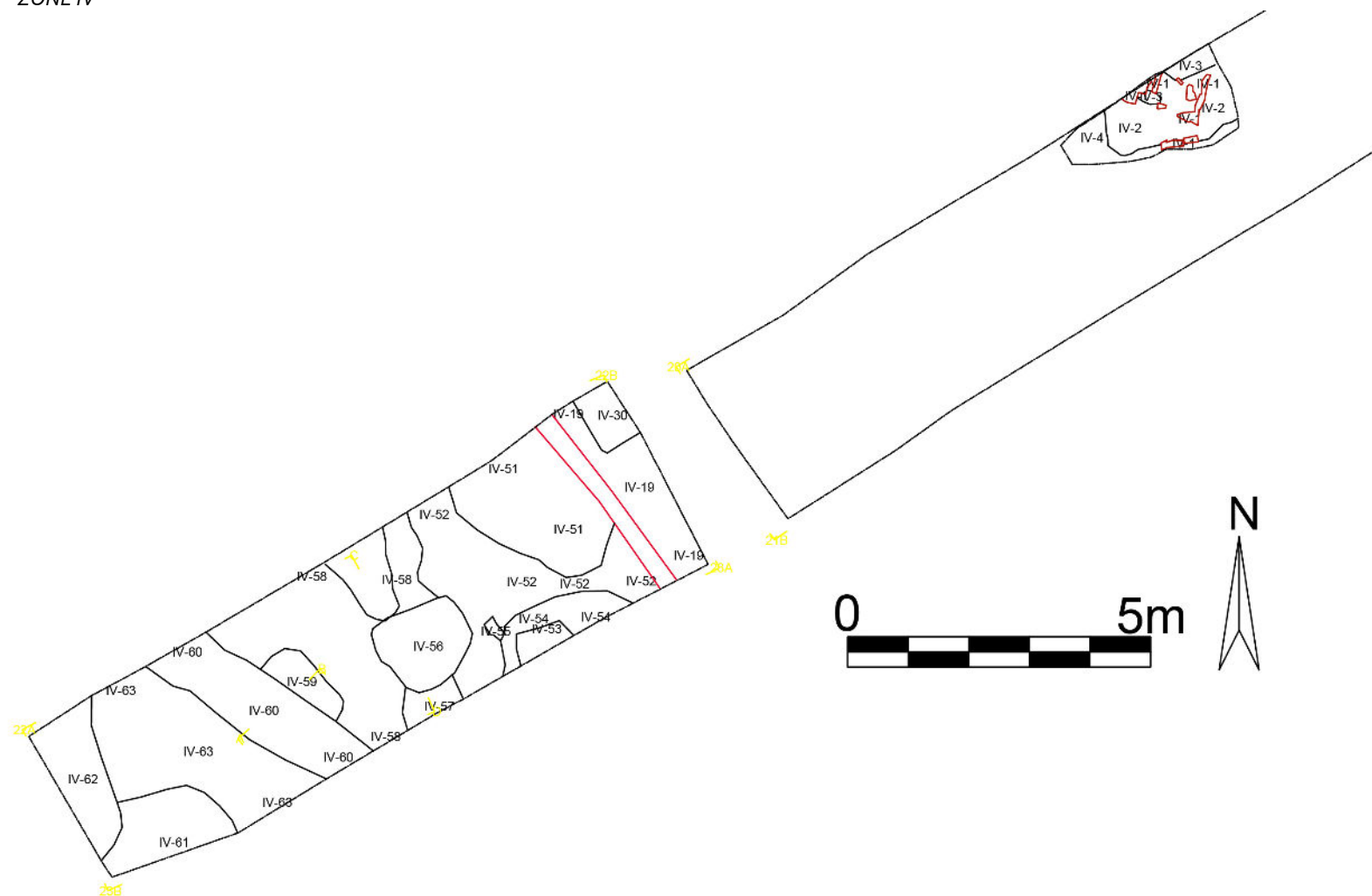
Foto 28: Foto van de OSL-staalname uit II-18 en III-19.

Aardewerk per context	Som van Aantal
III-10	36
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kamerpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	13
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kamerpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	16
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelkom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
III-12	394
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Ander aardewerk / Maasland (Andenne) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / bloempot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / gatenpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	4
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kom	10
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	183
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / voorraadpot	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	5
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / deksel	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	11
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kan/kruik	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kom	4
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	116
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelkom	7
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	3
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Protosteengoed (Rijnland) / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / biconische beker	1

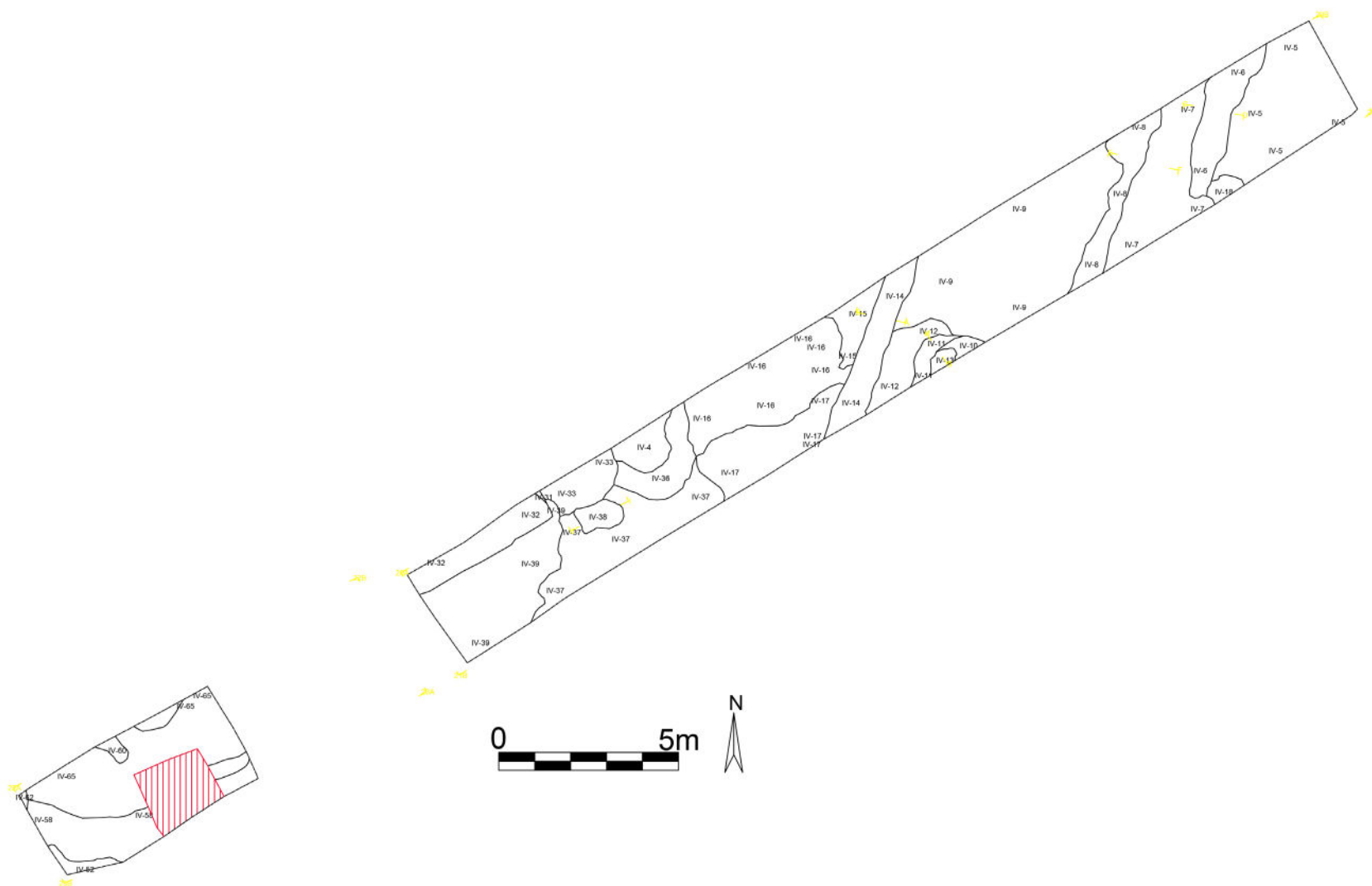
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / drinkkan	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	29
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / drinknap	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Romeins / Gewone waar / Gedraaid reducerend gebakken / Niet gedetermineerd / beker	1
III-22	24
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kamerpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kogelpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	12
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / bord	3
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
III-30	18
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	12
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	6
III-7	51
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	26
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal handgevormd / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	19
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
Eindtotaal	523

Tabel 3: Het aardewerk per context uit zone III.

2.2.2.5 ZONE IV

Figuur 19: Grondplan A zone IV met aanduiding profielen en coupes.

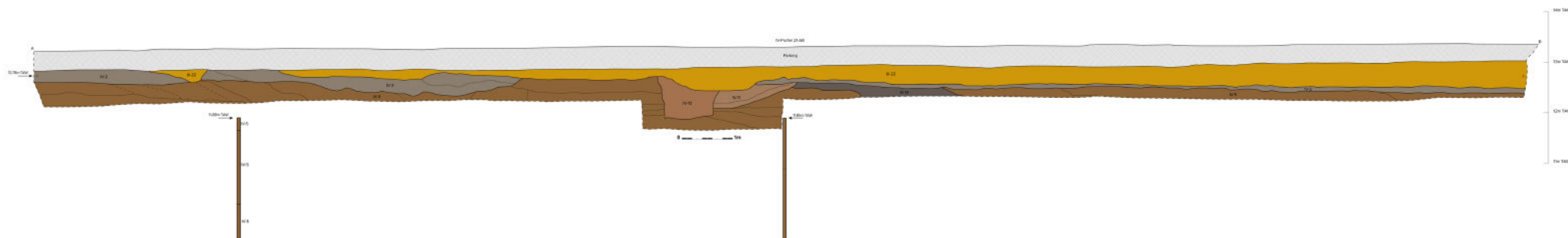

Figuur 20: Grondplan B zone IV met aanduiding profielen en coupes.

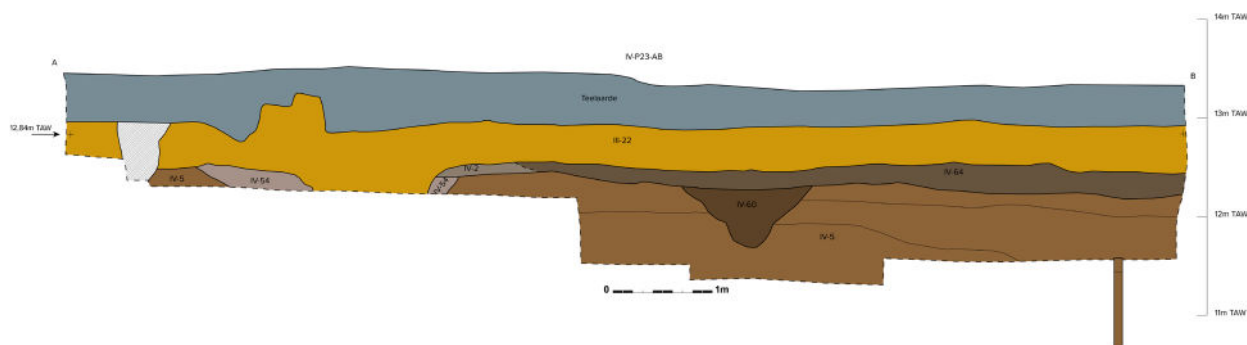
Zone IV is parallel aan de loods van de Brandwoeker gepositioneerd. Zoals eerder vermeld, is omwille van de aanvraag van een kapvergunning de proefsleuf in twee delen aangelegd. De twee delen sluiten niet aan elkaar aan vanwege de aanwezigheid van een borduursteen. Op deze locatie is tevens een recente afvalkuil geregistreerd, waardoor een volledige overlapping niet tot meer kenniswinst zou geleid hebben.

In het eerste deel van zone IV (het langste gedeelte) bevindt zich, net zoals in de zones I, II en III, bovenaan de opbouw van de huidige parking. In het tweede deel van zone IV (het kortste gedeelte) bevindt zich bovenaan een ploeglaag, dit omwille van de locatie van de proefsleuf in een groenperk. Vervolgens is hetzelfde ophogingspakket (context III-22) als in zone III te herkennen in beide delen, te dateren in de 18de en 19de eeuw, aanwezig.

Op de grens van de twee sleuven zit een afvalkuil (context IV-30), die door heen ophogingslaag III-22 gaat. Het is een zeer puinige kuil met in de vulling steengoed met engobe/zoutglazuur en postmiddeleeuws rood aardewerk, zowel lokaal gedraaid als op industriële wijze gemaakt. Dit aardewerk zorgt voor een datering in de 19de eeuw.

Figuur 21: Profieltekening van profiel 21-AB in zone IV.

Figuur 22: Profieltekening van profiel 23-AB.

Foto 29: Foto grondplan A in zone IV.

Onder het ophogingspakket III-22 zijn nog **twee ophogingslagen** geregistreerd:

Context **IV-64** is een homogene donker bruine laag met inclusies houtskool, baksteen en kalkmortel. In het tweede ophogingspakket, context **IV-2**, is een **cluster bakstenen** (context **IV-1**) aangetroffen. Omwille van enkele rechte hoeken in de positionering van de bakstenen, is deze cluster geregistreerd op een grondplan A. De “constructie” bestaat uit bakstenen met formaat 23x10,5x5cm en is slechts één baksteen diep bewaard. Er is echter geen duidelijke structuur te herkennen en er is geen mortel aanwezig.

In het ophogingspakket (context IV-2) zelf zijn verschillende soorten aardewerk aangetroffen. Het gaat om grijs en rood aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur en steengoed van het type Siegburg. Bij het grijze aardewerk zijn fragmenten van een grape aangetroffen, bij het rode aardewerk onder meer fragmenten van een bord versierd met sliblijnen, een bord dat inwendig versierd is met vlakdekkend slib en koperhoudend loodglazuur, en een grape met randtype L124D (De Groote 2008). Dit aardewerk geeft een datering in 15de eeuw.

Foto 30: Foto van grondplan B in zone IV (eerste deel).

Foto 31: Foto van grondplan B in zone IV (eerste deel).

Foto 32: Foto van grondplan A in zone IV (tweede deel).

Foto 33: Foto van grondplan B in zone IV (tweede deel).

Onder deze ophogingslagen zijn verschillende andere sporen geregistreerd, nl. **9 kuilen en 2 grachten**.

Als we kijken naar de stratigrafische opbouw van de sleuven dan bevinden deze sporen zich allemaal in de dempingspakketten van de oude stadsgracht (context IV-5).

Gracht, context **IV-14**, bevindt zich in het eerste gedeelte van de proefsleuf, en heeft een noordoost-zuidwestelijk verloop. De vulling bestaat uit homogeen donker grijsburin zand met inclusies houtskool en baksteen. In profiel is de gracht komvormig en gaat nog tot ca. 34cm onder het grondplanniveau. Het ingezamelde aardewerk bestaat uit grijs en rood, wat een ruime datering in de 14de en 15de eeuw geeft. Gracht, context **IV-60**, is aangetroffen in het tweede gedeelte van de proefsleuf en heeft een homogene bruine zandleem vulling met inclusies houtskool, baksteen, kalkmortel, leisteen en Doornikse kalksteen. De gracht kent een noordwest-zuidoostelijk verloop. Ook deze gracht is komvormig en gaat tot op een diepte van ca. 40cm onder het grondplanniveau. Er is slechts 1 scherp aardewerk aangetroffen in de vulling, het gaat om een scherp postmiddeleeuws steengoed met engobe/zoutglazuur. Deze geeft een brede datering in de 16de tot eerste helft 20de eeuw. Bij het couperen van deze gracht is gelijktijdig kuil, context **IV-59**, gecoupeerd. De kuil heeft een heterogene donker grijsbruine zandige vulling met inclusies houtskool, baksteen en kalkmortel. In het profiel van de coupe is duidelijk dat de gracht de kuil oversnijdt. In de vulling zijn enkele scherven grijs aardewerk aangetroffen, waaronder een bodemfragment met geknepen standvinnen van wellicht een kan/kruik. De scherven geven een ruime datering in de 13de tot 16de eeuw.

Foto 34: Foto van coupe AB op IV-14.

Foto 35: Foto van coupe AB op IV-60 en IV-59.

Kuilen, context **IV-10** en **IV-11**, bevinden zich in grondvlak naast elkaar, grenzend aan profiel 21-AB. Beide sporen werden langsheen dit profiel gecoupeerd. Kuil IV-10 bestaat uit een homogeen, licht bruin zand met inclusies houtskool en baksteen. In profiel heeft de kuil een vlakke bodem met afgeronde hoeken. Kuil IV-11 heeft een homogene, licht bruine vulling met een zandige textuur en houtskool en baksteen inclusies. Uit kuil IV-10 is grijs aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur ingezameld. Bij kuil IV-11 bestaat het ingezamelde aardewerk uit grijs, rood en aardewerk in lichtoranje klei. Er waren hier enkele vormen te herkennen: bij het grijze aardewerk zitten er fragmenten van een voorraadpot en bij het rode aardewerk fragmenten van een steelkom. Het aardewerk uit kuil IV-10 geeft een eerder ruime datering in 14de en 15de eeuw, bij kuil IV-11 spreken we van een datering tussen 1415 en 1550. In profiel 21-AB is duidelijk te zien dat

kuil IV-10 kuil IV-11 oversnijdt, kuil IV-11 zal bijgevolg eerder aangelegd geweest zijn dan kuil IV-10. Rekening houdend met het aangetroffen aardewerk, gaat het voor beide sporen eerder om een datering in de 15de eeuw.

Foto 36: Foto van de coupe op de kuilen IV-10 en IV-11, profiel 21-AB.

In het tweede gedeelte is bij het verdiepen van grondplan A naar B gelijktijdig een coupe gezet op puinkuil, context **IV-56**. De kuil is slechts tot 15cm onder het niveau van grondplan A bewaard. De vulling bestaat uit licht bruin zand met zeer veel inclusies baksteen, kalkmortel en tegels; maar ook weinig inclusies houtskool en leisteen. Naast zeer veel puin, is ook aardewerk aangetroffen in de vulling. Het gaat om grijs aardewerk, waarvan twee vormen kunnen herkend worden. Namelijk een grape met randtype L123A (De Groote 2008) en een kan/kruik met randtype L130E (De Groote 2008). Daarnaast zijn er enkele fragmenten van pijpjes gevonden. Dit aardewerk dateert het spoor in de 17de tot eerste helft 20de eeuw.

Foto 37: Foto van coupe CD op IV-55/56/57.

In het zuidwestelijke uiteinde van het tweede gedeelte is aan de A-kant van profiel 22-AB een kuil (context **IV-62**) geregistreerd. De kuil is zowel op grondplan A als op grondplan B geregistreerd. Een coupe is uitgezet tegen profiel 22-AB, teneinde een kwadrant-coupe te bekomen op de kuil. De vulling bestaat uit homogeen, bruin zandleem met inclusies houtskool, baksteen, kalkmortel, tegel, leisteen en Doornikse kalksteen. Het aangetroffen aardewerk in de vulling bestaat uit een scherp rood aardewerk en een scherp steengoed met engobe/zoutglazuur. Samen geven de scherven een datering in de 14de tot 16de eeuw.

Foto 38: Foto van de coupe op kuil IV-62, profiel 22-AB.

De overige 4 kuilen: contexten **IV-4**, **IV-51**, **IV-54** en **IV-55** zijn geregistreerd in grondplan maar bewust niet gecoupeerd. Omwille van het feit dat het gaat om vrij grote structuren waarvan de totale contour niet is opgetekend, was het niet mogelijk om op correcte wijze een coupe uit te zetten. Daarenboven bevinden deze kuilen zich in de vulling van een zeer grote structuur, nl. de oude stadsgracht (IV-5). De beperkte oppervlakte van de proefsleuf liet evenmin toe om voldoende ruimtelijk inzicht te verwerven in het verloop van deze gracht. Het plaatsen van verschillende grotere coupes op deze kuilen zou de vulling van de stadsgracht dusdanig kunnen verstoren, dat bij een opgraving de stadgracht niet meer in de juiste richting zou kunnen gecoupeerd worden, nl. dwars op de gracht. Bij het aanleggen en opkuisen van het vlak is er aardewerk ingezameld. Bij kuil IV-4 gaat het om grijs en rood aardewerk, bij het rode aardewerk zit een fragment van een steelkom met gietsnep en randtype L192B (De Groote 2008). De kuil is bijgevolg te dateren tussen de tweede helft van de 15de eeuw en de eerste helft van de 16de eeuw. Het aardewerk uit kuil IV-51 bestaat uit grijs en rood aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur. Dit geeft een ruime datering in de 14de tot 16de eeuw. Kuil IV-54 heeft eenzelfde datering, hierin zijn fragmenten steengoed met engobe/zoutglazuur met radstempelversiering en een fragment van een teil in rood aardewerk aangetroffen. In de vulling van kuil IV-55 is grijs aardewerk en steengoed met engobe/zoutglazuur aangetroffen. De scherven steengoed behoren tot een kan/kruik en 1 fragment heeft een radstempelversiering. Dit aardewerk geeft de kuil een datering tussen de 14de en 15de eeuw.

Foto 39: Fragment steengoed met engobe/zoutglazuur met radstempelversiering uit kuil IV-55.

Tenslotte is er nog één andere structuur aangetroffen in deze zone, nl. de **oude stadsgracht** (context **IV-5**). Verschillende dempingspakketten van de stadgracht zijn zowel in de eerste als in de tweede gedeelte aangesneden. Op bepaalde locaties is er lokaal verdiept naar een in grondplan B. Dit om een beter beeld te krijgen op de insnijdingen van de verschillende pakketten en om te controleren of het om de opvulling van één gracht ging, dan wel om verschillende aparte, jongere grachten.

Uit de opvullingspakketten is vrij veel vondstenmateriaal ingezameld. Zo zijn verschillende soorten aardewerk herkend: grijs en rood aardewerk, aardewerk in lichtoranje klei, protosteengoed van het type Rijnland, steengoed van het type Siegburg en steengoed met engobe/zoutglazuur. Bij het aardewerk zitten verschillende fragmenten waaraan een vormtype kan worden toegeschreven. Bij het grijs aardewerk ging het onder meer om: kannen/kruiken, kommen, voorraadpotten, een pan en een teil. De vormtypes die bij het rode aardewerk voorkomen waren o.a. een vetvanger, een steelkom, een vergiet en een pan. Bij het steengoed van het type Siegburg is een fragment van een drinknap aangetroffen. Tussen de fragmenten van het steengoed met engobe/zoutglazuur zaten kannen en kruiken, een fles, een biconische beker en een scherf met radstempelversiering. Tevens zijn er verschillende randtypes gedetermineerd, voor een uitgebreid overzicht zie Tabel 4. Het merendeel van het ingezamelde aardewerk bestaat uit 14de- eeuwse types maar er is ook jonger materiaal aanwezig. Daarom een vrij ruime datering: tweede helft 15de eeuw tot 16de eeuw.

Foto 40: Een scherf aardewerk in steengoed met engobe/zoutglazuur met radstempelpersiering uit IV-5.

Binnen zone IV zijn vier boringen uitgevoerd:

Boring 7 is geplaatst in kuil IV-4. De vulling van de kuil zit tot op een diepte van 135cm onder het grondplanniveau. Vanaf 135cm zijn dempingspakketten van de stadsgracht waar te nemen (IV-BO7-46 en IV-BO7-47). Boring 7 is gestopt op een diepte van 260cm.

Boringen 5, 6 en 8 zijn geplaatst in de dempingspakketten van de stadsgracht. Boring 5 en 6 zijn geboord tot op een diepte van 240cm. Hierbij zijn drie nieuwe dempingspakketten van de stadsgracht geregistreerd (IV-BO5-43/44 en IV-BO6-45). Boring 8 is geboord tot op een diepte van 94cm. Er kon niet dieper geboord worden wegens de stand van de grondwatertafel (reeds op 42cm). Er zijn geen nieuwe pakketten geregistreerd in deze boring.

Uit de sporen die houtskool bevatten zijn houtskoolstalen genomen voor een eventuele 14C-datering. Voorts zijn er geen andere stalen genomen.

Foto 41: Foto van boring 5 in zone IV.

Foto 42: Foto van boring 7 in zone IV.

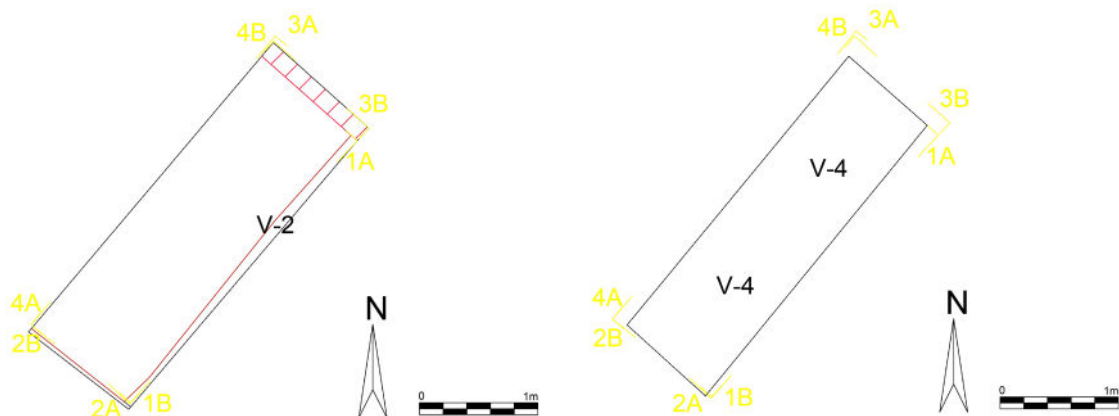
Aardewerk per context	Som van Aantal
IV-10	8
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	7
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
IV-11	23
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	15
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / voorraadpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelkom	1
IV-14	11
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	6
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Romeins / Gewone waar / Gedraaid oxiderend gebakken / Kruikwaar / Niet gedetermineerd / niet gedetermineerd	1
IV-2	55
Aardewerk / Metaaltijd / Grofwandig / Niet gedetermineerd onversierd / Kwarts/chamotte/organisch / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	40
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	6
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
IV-30	4
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Industrieel / Niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
IV-4	8
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	6
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelkom	1

Aardewerk / Metaaltijd / Grofwandig / Geëffend onversierd / Kwarts/chamotte/organisch / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	9
Aardewerk / Middeleeuws / Ander aardewerk / Maasland (Andenne) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	7
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kom	5
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kookkan	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	255
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / pan	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / teil	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / voorraadpot	6
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal grijs / kom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal grijs / niet gedetermineerd	10
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal handgevormd / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Hoogversierd / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / deksel	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kom	3
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	59
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / olielamp	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / pan	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelkom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / vergiet	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / vetvanger	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Bijna Steengoed (Rijnland) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Protosteengoed (Rijnland) / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / beker	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / biconische beker	4
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / fles	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	4
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	30

Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / drinknap	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / niet gedetermineerd	6
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / schotel	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
IV-51	5
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / niet gedetermineerd	1
IV-54	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
IV-55	18
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	15
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	3
IV-56	8
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	4
IV-59	8
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	8
IV-60	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
IV-62	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
IV-64	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Eindtotaal	584

Tabel 4: Het aardewerk per context uit zone IV.

2.2.2.6 ZONE V

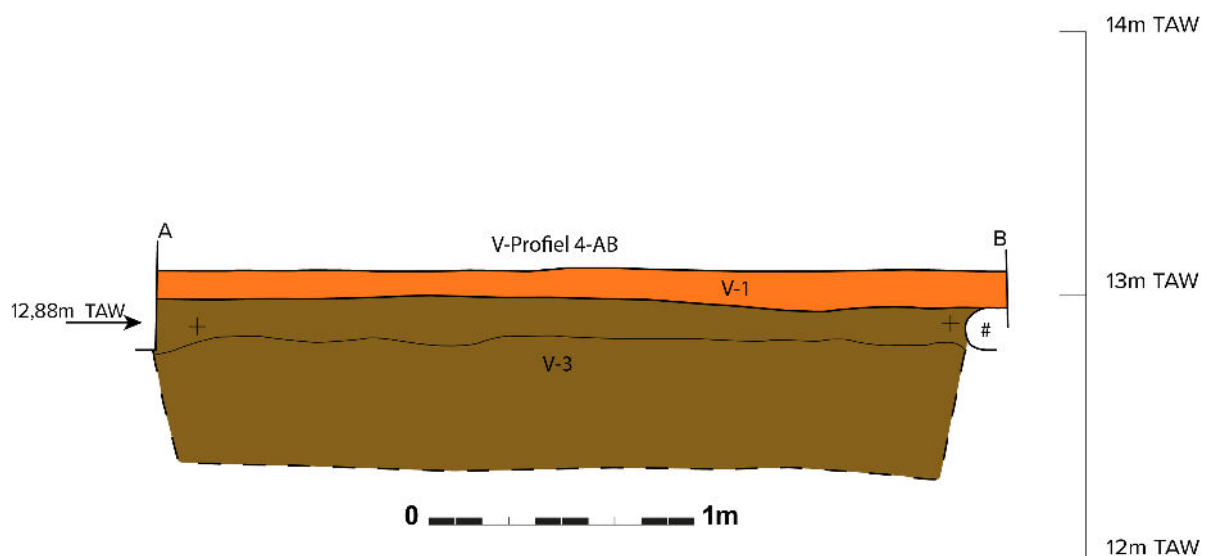

Figuur 23: links: Grondplan A en rechts: grondplan B in zone V met aanduiding profielen.

Zone V bevindt zich in het gebouw van het cultureel centrum. De proefsleuf is manueel aangelegd tot op een diepte van 72cm onder het vloerniveau, dit is tevens de verstoringsdiepte van de geplande werken. In deze proefsleuf zijn slechts vier spoornummers toegekend. De huidige vloer en opmaak ervan, context V-1, zijn te linken aan de bouw van de muziekacademie. Hieronder is een **ophogingspakket** (context **V-3**) vastgesteld. In de onderste laag zat een stuk muur, duidelijk niet in situ (spoor V-2). Het ophogingspakket bevat scherven aardewerk die ruim te dateren zijn in de 16de tot 19de eeuw. Het gaat om grijs en rood aardewerk, aardewerk in licht oranje klei, steengoed met engobe/zoutglazuur en enkele fragmentjes van pijpenstelen. Bij het rode aardewerk waren enkele vormen te herkennen, nl. een papkom, een teil en een steelkom. Bij de fragmenten pijpenstelen, zit er een fragment bij met radstempelversiering. De *terminus ante quem* is het bouwjaar van de muziekacademie, nl. 1883, heden het cultureel centrum.

Door een externe firma is in het onderste dempingspakket een boring gezet i.f.v. een bodemanalyse. Uit deze boring is af te leiden dat het dempingspakket nog zeker 50cm dieper gaat dan het grondplanniveau.

Er zijn geen stalen genomen.

Figuur 24: Profieltekening van profiel 4-AB in zone V.

Foto 43: Overzichtsfoto van grondplan A in zone V.

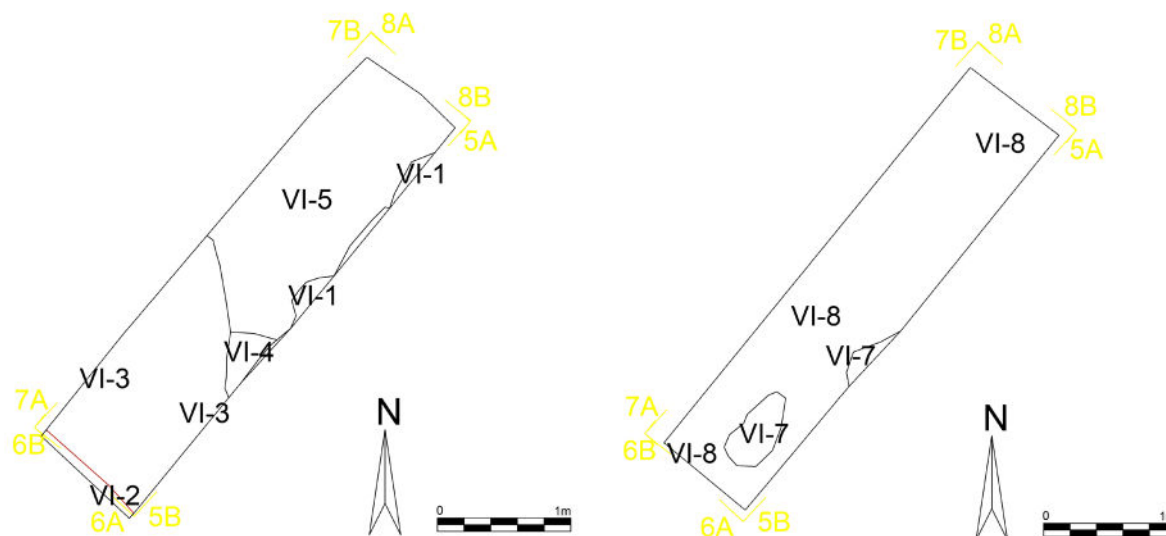

Foto 44: Links: een niet gedetermineerd stukje aardewerk bestaande uit 3 soorten klei: oranje, wit en rood bakkend met kleidecoratie uit context V-3. Rechts: een randfragment van een beker in grijs, lokaal rood beschilderd aardewerk uit context V-3.

Aardewerk per context	Som van Aantal
V-3	41
Aardewerk / Metaaltijd / Grofwandig / Geëffend onversierd / Kwarts/chamotte/organisch / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	12
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal roodbeschilderd / beker	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	14
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelkom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Eindtotaal	41

Tabel 5: Het aardewerk per context uit zone V.

2.2.2.7 ZONE VI

Figuur 25: Links: grondplan A en rechts: grondplan B in zone VI met aanduiding profielen.

Net zoals zone V, bevindt zone VI zich binnen het gebouw van het cultureel centrum. Aangezien de verstoringdiepte tevens 72cm is, is de proefsleuf tot op dit niveau onder de vloer manueel uitgegraven.

De opbouw van de bodem bestaat uit verschillende lagen van een **ophogingspakket** (context VI-1). Eén van deze lagen bestond bijna uitsluitend uit metaalslakken en sintels. Van deze laag zijn twee emmers metaalslakken ingezameld. Tevens is de fundering van de huidige voorgevel aangetroffen (context VI-2). De fundering bestaat uit bakstenen van verschillende formaten, gemetseld met harde, grijze cement met kalkstippen.

De ophogingslagen bevatten een grote variatie aan scherven aardewerk die te dateren zijn in de 18de en 19de eeuw. Het gaat onder meer om scherven grijs aardewerk waarvan enkele vormen konden gedetermineerd worden. Het gaat o.a. om fragmenten van een grape en een teil. Bij het rode aardewerk zijn er fragmenten aangetroffen van onder meer een papkom, een lollepot, een steelgrape, een bloempot, een teil en een deksel. Enkele scherven zijn versierd met een uitwendige sliblijn en koperhoudend loodglazuur, er is ook één scherp hoogversierd aardewerk van een kan/kruik. Voorts zijn er fragmenten steengoed met engobe/zoutglazuur (o.a. een kamerpot en een drinkkan) en steengoed van het type Siegbrug aangetroffen. Ook fragmenten majolica, faience en faience fine, al dan niet met blauwe beschildering, behoren tot het ingezamelde aardewerk. Het bouwjaar (1883) van de voormalige muziekacademie dient ook hier als *terminus ante quem*.

Net zoals in zone V is er in zone VI een boring geplaatst door de externe firma voor bodemanalyse. Dit is gebeurd in VI-8 en hieruit blijkt dat het pakket nog zeker 40cm dieper zit onder het grondplanniveau.

Er zijn geen stalen genomen.

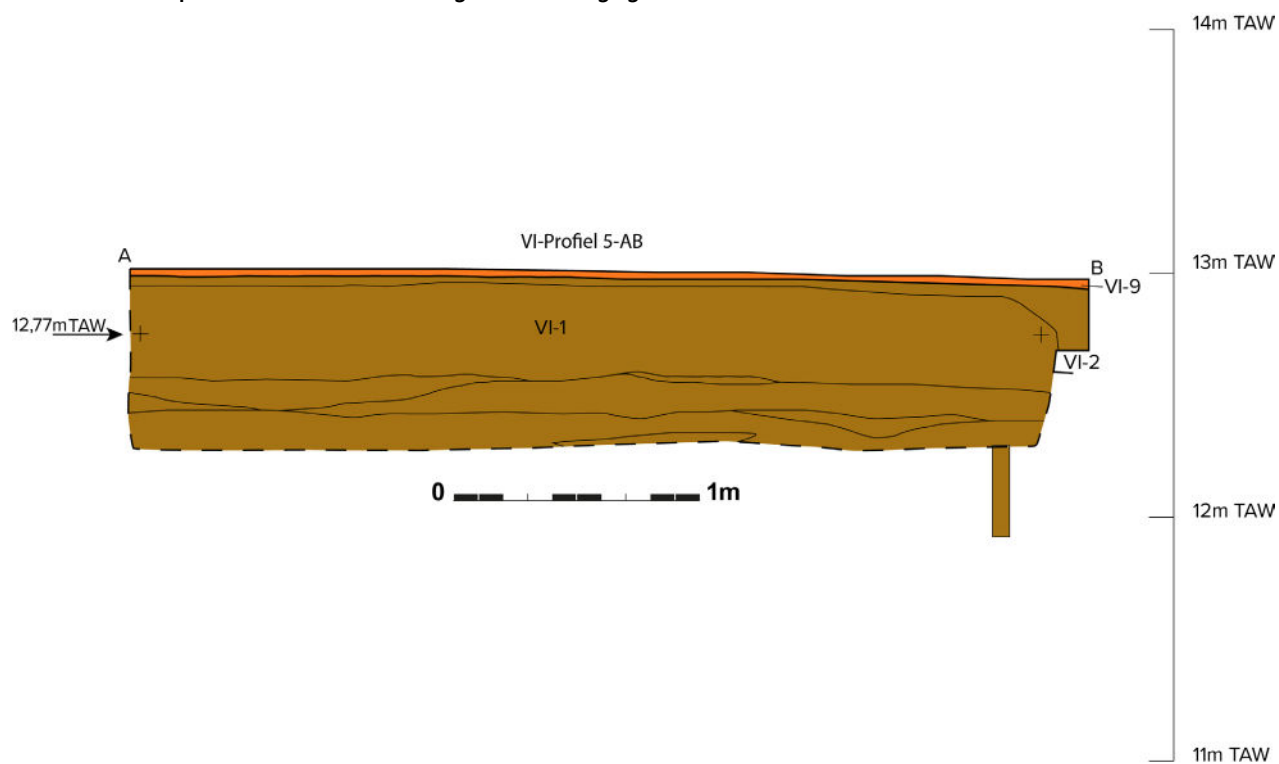
Foto 45: Overzichtsfoto van grondplan A in zone VI.

Foto 46: Overzichtsfoto van grondplan B in zone VI.

Foto 47: Foto van profiel 6-AB met de fundering van het huidige gebouw in zone VI.

Figuur 26: Profieltekening van profiel 5-AB in zone VI.

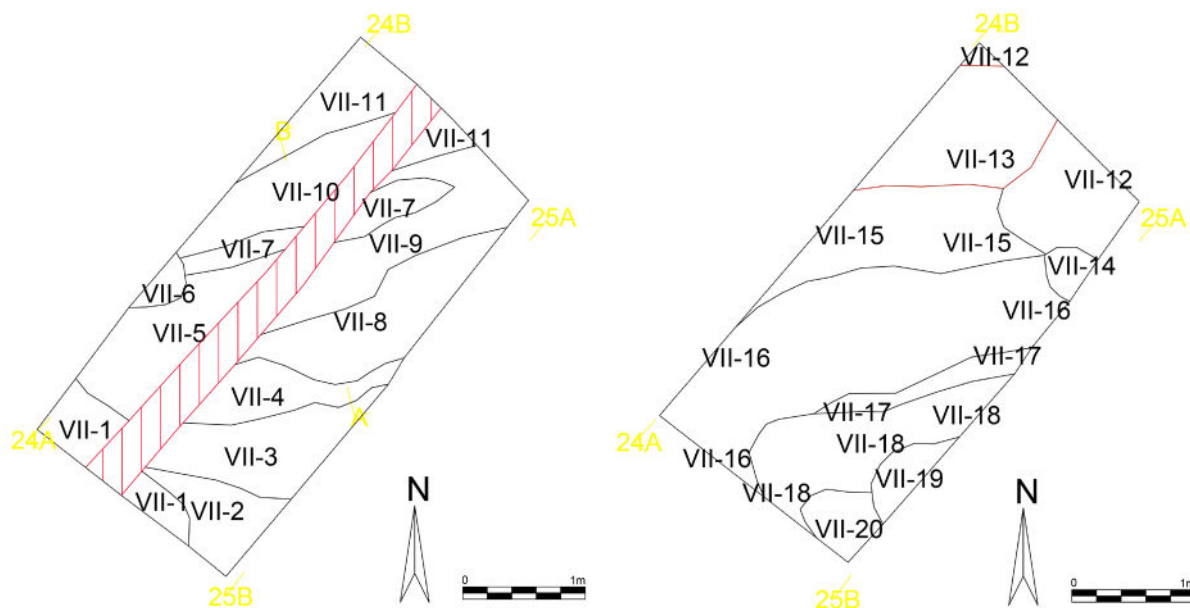
Aardewerk per context	Som van Aantal
VI-1	153
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	21
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Hoogversierd / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelgrape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / drinkkan	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Ander witbakkend aardewerk / niet gedetermineerd	8
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / kom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / theekop	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Majolica / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Porselein / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	6
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bloempot	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / deksel	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kachelpaen/kom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kan/kruik	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / lollepot	1

Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	68
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / kamerpot	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed type Westerwald / niet gedetermineerd	1

Eindtotaal	153
-------------------	------------

Tabel 6: Het aardewerk per context uit zone IV.

2.2.2.8 ZONE VII

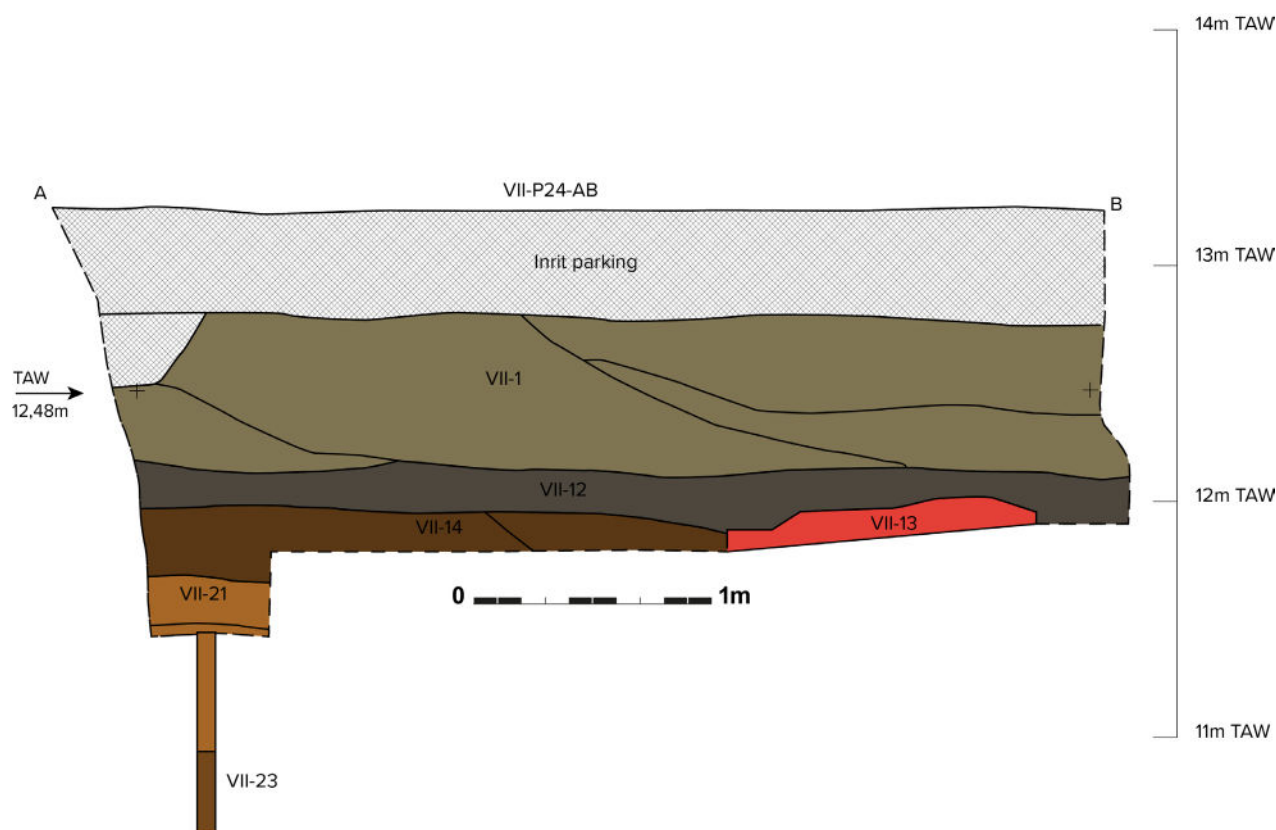

Figuur 27: Links: grondplan A en rechts: grondplan B in zone VII met aanduiding profielen en coupes.

Proefsleuf VII is een aanvullende proefsleuf die niet vooropgesteld was in het PVM van de archeologienota. Verschillende factoren hebben bijgedragen tot het uitbreiden van het proefsleuvenonderzoek met één extra sleuf:

- Proefsleuven V en VI zijn uitgezet met het oog op het achterhalen van informatie m.b.t. De middeleeuwse stadsmuur enerzijds en het postmiddeleeuwse munitiedepot anderzijds. Omwille van het gebruik van de lokalen van het cultureel centrum en van de evenementenzaal de Brandwoeker, bevinden beide sleuven zich niet tot tegen de voorgevel of straat. Als dusdanig kunnen de vaststellingen in beide sleuven geen definitief uitsluitsel geven over de aan- of afwezigheid van de stadsmuur en/of munitiedepot.
- In functie van het in kaart brengen van de PFAS-vervuiling en de stand van de grondwatertafel, zijn door een externe firma's meerdere boringen uitgevoerd. Eén van deze boringen is uitgevoerd net naast zone I. Een significant deel van de boorkolom was gevuld met zuiver bakstenen brokken. Deze brokken zijn naar alle waarschijnlijkheid afkomstig van de oude stadsmuur.
- De fundering van de Kattepoort is op beperkte diepte aangetroffen. Op basis van de locatie van fundering kunnen we stellen dat de poort zich grotendeels onder het voetpad en de straat bevindt.

Gezien het feit dat de onderzoeksvraag met betrekking tot de eventuele bewaring van de stadsmuur niet kon worden beantwoord met de vooropgestelde proefsleuven, is geopteerd voor een zevende proefsleuf. Zone VII bevindt zich aan de ingang van de parking van de Woeker. Om de toegang tot de parking te garanderen is de proefsleuf beperkt tot een breedte van 2 meter en een lengte van ca. 4 meter. De proefsleuf is parallel met de gevel van het hoekgebouw van de Brandwoeker aangelegd.

Figuur 28: Profieltekening van profiel 24-AB in zone VII.

In zone VI zijn hoofdzakelijk **ophogingslagen** aangetroffen. Op grondplan A zijn enkel ophogingslagen geregistreerd (context **VII-1**). Op grondplan B zijn hoofdzakelijk ophogingslagen (context VII-1) aangesneden, maar ook een kuil en de bovenkant van een bakstenen riool.

Het ingezamelde aardewerk van context **VII-1** bestaat uit een amalgaam van soorten en vormen. Er is grijs en rood aardewerk aangetroffen, bij het grijs zaten fragmenten van een kan/kruik, een kom en een grape. Het rode aardewerk bevatte scherven van een kachelpan/kom, een bord, een kamerpot en teilen. Er is één scherv van het zgn. Doorniks aardewerk aangetroffen, deze scherv is gemaakt uit een mengeling van rode en lichtoranje klei. Bij het ingezamelde steengoed zaten verschillende soorten: steengoed met engobe/zoutglazuur, steengoed van het type Siegburg en van het type Westerwald. Bij het steengoed met engobe/zoutglazuur zit een fragment van een olielamp. Voorts zijn er fragmenten van een bord in faience fine aangetroffen, een fragment van een bord in faience met blauwe beschildering en een fragment majolica eveneens met blauwe beschildering. Het aangetroffen aardewerk heeft een vrij variërende datering, het oudste en grootste deel van materiaal dateert uit de 15de en 16de eeuw. Het jongste materiaal dateert uit de 2de helft van de 18de eeuw en de 1^e helft van de 20ste eeuw. De aanwezigheid van dit oudere materiaal doet concluderen dat hier gaat om ophogingslagen die bestaan uit aangevoerde grond. Het kan zijn dat deze tot dezelfde fase behoren als de bouw van de huidige muziekacademie, met als doel het terrein te nivelleren.

Foto 48: Links: een scherv van een bord in faience met blauwe beschildering uit context VII-1; rechts: randfragment van een kamerpot met randtype L145A (De Groote 2008) met uitwendig: vlakdekkend slib en spikkels koperhoudend loodglazuur uit context VII-1.

Vervolgens is **ophogingslaag context VII-12** geregistreerd, dit is een zeer humeuze, donker bruine zandige laag met inclusies baksteen en kalkmortel. Uit deze laag is rood en grijs aardewerk en een bord in faience fine ingezameld. Het aardewerk geeft een datering tussen 1751 en 1940.

Onder ophogingslaag VII-12 is **ophogingslaag context VII-14** aangetroffen. Het aardewerk bestaat uit rood en grijs aardewerk, steengoed met engobe/zoutglazuur, faience fine en majolica. Tussen de scherven waren enkele vormen te herkennen, zo zit er tussen het grijs aardewerk fragmenten van een kan/kruik, bij het rode aardewerk kan een grape herkend worden en de scherven majolica behoren toe tot een bord met een blauwe beschildering. Ook hier geeft het aardewerk een datering tussen 1751 en 1940.

Op het zelfde niveau als deze ophogingslaag bevindt zich de bovenkant van een **riool** (context **VII-13**). Het riool is opgebouwd uit bakstenen met een vrij harde, licht gele kalkmortel met kalkstippen. De bovenkant is gemetst in de vorm van een gewelf met bakstenen van het formaat 23x11x5cm.

Kuil VII-19 is geregistreerd op grondplan B, stratigrafisch gezien bevindt de kuil zich onder ophogingslaag VII-1 en doorsnijdt de ophogingslagen VII-12 en VII-14. De vulling van de kuil bestaat uit homogeen, donker bruin zandleem met inclusies houtskool, baksteen, kalkmortel en natuursteen. In de vulling is er geen vondstenmateriaal aangetroffen. Bijgevolg kunnen we over de datering enkel zeggen dat de kuil ouder is dan VII-1 en jonger dan VII-12 en VII-14.

Onder ophogingslaag VII-14 is een **wallichaam** (context **VII-21**) aangetroffen bij het manueel verdiepen aan de A-kant van profiel 24-AB. Het is een homogene, licht gelig bruine klei. In de manuele verdieping is boring 9 geplaatst. In de bovenste 50cm van de boring komt het wallichaam voor, hier gaat het om licht geel kleiig zand. Het aangetroffen aardewerk bestaat uit grijs aardewerk, postmiddeleeuws en middeleeuws rood aardewerk en postmiddeleeuws steengoed met engobe/zoutglazuur. Dit materiaal zorgt voor een zeer ruime datering tussen de 16^e eeuw en 1940.

Boring 9 is uitgevoerd tot op en diepte van 85cm, waarop gestopt is vanwege de aanwezigheid van een obstructie. Het is mogelijk dat het hier gaat om restanten van de stadsmuur. Tussen en diepte van 50cm tot 85cm is in de boring nog een ophogingslaag (VII-23) vastgesteld. De laag bestaat uit homogeen, donker grijsig bruin zandig leem met inclusies houtskool, baksteen en kalkmortel. In de laag is geen vondstenmateriaal aangetroffen.

Enkel uit het wallichaam (VII-21) zijn twee houtskoolstalen genomen voor een eventuele 14C-datering.

Aardewerk per context	Som van Aantal
VII-1	71
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kom	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	17
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal grijs / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kamerpot	
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	11
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / Olielamp	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed Siegburg / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / bord	4
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / niet gedetermineerd	11
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Majolica / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kachelpan/kom	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	6
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed type Westerwald / niet gedetermineerd	2
VII-12	5
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
VII-14	17
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1

Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Faience fine / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Majolica / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	6
VII-21	4
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / vergiet	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
Eindtotaal	97

Tabel 7: Het aardewerk per context uit zone VII.

2.2.3 ASSESSMENT VAN DE VONDSTEN

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vondsten. Bij het assessment van de vondsten werd per soort en per materiaalcategorie een kwantificatie gemaakt van het aantal stuks of in het geval van metaalslakken het gewicht gemeten. Bij het **aardewerk** (n=1561) gebeurde een identificatie en een telling van de technische groepen en hierbinnen een identificatie en een telling van de vormtypes. Het gaat uitsluitend om aardewerk dat het resultaat is van huishoudelijk afval uit de laatmiddeleeuwse en postmiddeleeuwse periode. Het aardewerk is goed tot zeer goed bewaard. Af en toe bevatten sporen een beperkte hoeveelheid residueel ouder materiaal. Doorgaans is de samenstelling echter zeer homogeen.

Bij het **bouwmateriaal** (n=48) gaat het om fragmenten daktegels, dakpannen, bakstenen en 2 recentere muurtegels. Verschillende fragmenten daktegels zijn versierd met glazuur. Hun aanwezigheid sluit aan bij de (post)middeleeuwse datering van de andere vondsten. Bij de vondsten in **natuursteen** (n=25) zijn er hoofdzakelijk onbepaalde fragmenten natuursteen die wellicht als bouwmateriaal dienden. Het gaat uitsluitend om Doornikse kalksteen. Er is één fragment bewerkte **silex** aangetroffen.

Bij het **metaal** (n=188) betreft het opnieuw voornamelijk huishoudelijk afval. Het betreft hoofdzakelijk nagels in ijzer, een hakmes en enkele andere vondsten (gespen, knopen, munt, musketkogel...) in non-ferro. De bewaring is vrij goed. Uit zone VI zijn zeer veel **metaalslakken** ingezameld (n=11,652kg).

Het **dierlijk bot** (n=936) bestaat hoofdzakelijk uit huishoudelijk afval. Het bot is goed tot zeer goed bewaard. Er waren in beperkte mate bewerkingssporen zichtbaar op het botmateriaal. Er zit één speciale vondst tussen het dierlijk botmateriaal, nl. een dobbelsteen.

Tot slot is er ook **glas** (n=59) aangetroffen, het gaat om huishoudelijk afval (fragmenten van drinkglazen en flessen) en vensterglas. Eén fragment vensterglas is langs 1 zijde beschilderd met een soort geometrisch motief.

De beschrijving en het verdere assessment van de vondsten zijn besproken in het hoofdstuk 2.2.2. in relatie tot de datering van de sporen.

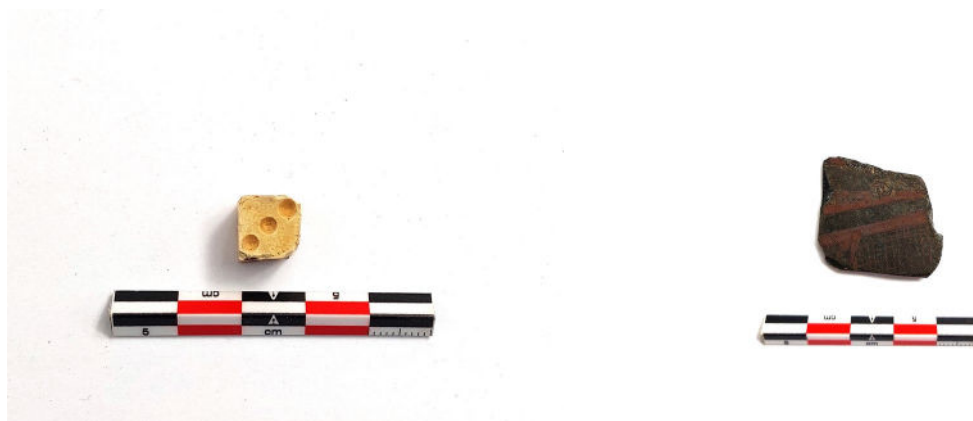

Foto 49: Links: Dobbelsteen uit dierlijk bot (INV. 149); rechts een fragment beschilderd vensterglas (INV. 235).

Vondsten m.u.v. het aardewerk per context	Som van Aantal
I-1	15
Glas / Fles	5
Glas / Vensterglas	3
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	7
I-2	1
Bot / Dierlijk bot	1
I-8	2
Bouwmateriaal / Dakpan gegolfd	1
Glas / Vensterglas	1
II-1	6
Bot / Dierlijk bot	3
Bouwmateriaal / Daktegel	2
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
II-11	1
Bouwmateriaal / Dakpan Romeins type tegula	1
II-2	10
Bot / Dierlijk bot	6
Bouwmateriaal / Daktegel	1
Bouwmateriaal / Niet gedetermineerd	2
Metaal / Non-ferro / Juwelen / Niet gedetermineerd	1
II-20	3
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	2
Metaal / Non-ferro / Niet gedetermineerd	1
II-21	2
Bot / Dierlijk bot	2
II-4	5
Bot / Dierlijk bot	2
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	3
II-8	3
Bot / Dierlijk bot	2
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	1
III-10	38
Bot / Dierlijk bot	34
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	3
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
III-12	202
Bot / Dierlijk bot	138
Bouwmateriaal / Daktegel	11
Bouwmateriaal / Niet gedetermineerd	1
Bouwmateriaal / Vloertegel	2
Glas / Vensterglas	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	28
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	14
Metaal / Non-ferro / Kledij / Speld	1
Metaal / Non-ferro / Niet gedetermineerd	2
Natuursteen / Constructie onbewerkt	1
Natuursteen / Niet gedetermineerd	3
III-22	22
Bot / Dierlijk bot	15

Bouwmateriaal / Daktegel	3
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	4
III-30	5
Bot / Dierlijk bot	1
Bot / Niet gedetermineerd verbrand bot	1
Glas / Vensterglas	1
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	2
III-7	35
Bot / Bewerkt bot / Dobbelsteen	1
Bot / Dierlijk bot	25
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	3
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	2
Metaal / Non-ferro / Constructie / Reparatieplaatje	1
Natuursteen / Niet gedetermineerd	3
IV-10	5
Bot / Dierlijk bot	4
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
IV-11	17
Bot / Dierlijk bot	16
Natuursteen / Niet gedetermineerd	1
IV-14	8
Bot / Dierlijk bot	8
IV-2	44
Bot / Dierlijk bot	37
Bouwmateriaal / Daktegel	2
Glas / Fles	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	2
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
Metaal / Non-ferro / Administratie / Niet gedetermineerd	1
IV-30	3
Bot / Dierlijk bot	1
Bouwmateriaal / Muurtegel	1
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
IV-4	18
Bot / Dierlijk bot	15
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	2
Natuursteen / Niet gedetermineerd	1
IV-5	531
Bot / Dierlijk bot	456
Bouwmateriaal / Daktegel	6
Bouwmateriaal / Niet gedetermineerd	1
Bouwmateriaal / Vloertegel	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	20
Metaal / Ferro / Gebruiksvoorwerp / Mes	1
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	19
Metaal / Non-ferro / Constructie / Krammen	1
Metaal / Non-ferro / Kledij / Knoop	1
Metaal / Non-ferro / Militaria / Kogels / Musketkogel	1
Metaal / Non-ferro / Niet gedetermineerd	11
Natuursteen / Niet gedetermineerd	13

IV-51	8
Bot / Dierlijk bot	5
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	3
IV-55	4
Bot / Dierlijk bot	4
IV-56	12
Bot / Dierlijk bot	10
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	1
Metaal / Non-ferro / Kledij / Knoop	1
IV-59	3
Bot / Dierlijk bot	2
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
IV-60	14
Bot / Dierlijk bot	2
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	12
IV-62	14
Bot / Dierlijk bot	12
Bouwmateriaal / Daktegel	2
V-3	12
Bot / Dierlijk bot	8
Bouwmateriaal / Dakpan gegolfd	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	2
Natuursteen / Niet gedetermineerd	1
VI-1	11800
Bot / Dierlijk bot	76
Bouwmateriaal / Dakpan gegolfd	3
Bouwmateriaal / Daktegel	2
Bouwmateriaal / Muurtegel	1
Glas / Drinkglas	8
Glas / Fles	29
Glas / Vensterglas	8
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	4
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	17
Metaal / Metaalslak	11652
VII-1	34
Bot / Dierlijk bot	25
Bot / Niet gedetermineerd verbrand bot	1
Bouwmateriaal / Baksteen	1
Bouwmateriaal / Daktegel	1
Bouwmateriaal / Muurtegel	1
Bouwmateriaal / Niet gedetermineerd	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	1
Natuursteen / Constructie onbewerkt	2
Silex / Niet gedetermineerd	1
VII-12	2
Bouwmateriaal / Daktegel	1
Glas / Vensterglas	1
VII-14	19
Bot / Dierlijk bot	18
Glas / Fles	1

VII-21	5
Bot / Dierlijk bot	5
III-LV-DUMP	7
Metaal / Ferro / Gebruiksvoorwerp / Mes	1
Metaal / Ferro / Munt	1
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	2
Metaal / Non-ferro / Munt	1
Metaal / Non-ferro / Niet gedetermineerd	2
Eindtotaal	12910

Tabel 8: Vondsten per context.

2.2.4 ASSESSMENT VAN DE STALEN

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de staalnames, deze zijn reeds besproken in hoofdstuk 2.2.2.. Het gaat om houtskoolstalen, een aantal OSL-stalen en stalen voor micromorfologie. Deze zijn momenteel nog niet verder onderzocht, maar kunnen in een later stadium nog aangewend worden voor verder onderzoek.

Staalnames per context	Som van Aantal
I-1	1
Staalname / Referentie	1
I-2	4
Staalname / OSL	1
Staalname / Referentie	3
I-6	3
Staalname / Houtskool	1
Staalname / OSL	2
I-8	1
Staalname / Referentie	1
I-BO1-14	2
Staalname / Ander plantaardig materiaal	2
II-1	9
Staalname / Houtskool	4
Staalname / Micromorfologie / Onbewerkt	3
Staalname / OSL	1
Staalname / Referentie	1
II-11	1
Staalname / Houtskool	1
II-12	1
Staalname / Houtskool	1
II-2	38
Staalname / Houtskool	6
Staalname / Micromorfologie / Onbewerkt	9
Staalname / OSL	2
Staalname / Referentie	4
Staalname / Zeef / Gezeefd 4 mm	17
II-21	1
Staalname / Houtskool	1
II-27	1
Staalname / Houtskool	1
II-4	1

Staalname / Houtskool	1
II-5	1
Staalname / Houtskool	1
II-6	1
Staalname / Houtskool	1
II-8	16
Staalname / Ander plantaardig materiaal	1
Staalname / Houtskool	14
Staalname / Referentie	1
III-10	2
Staalname / Houtskool	2
III-12	26
Staalname / Houtskool	13
Staalname / OSL	1
Staalname / Referentie	2
Staalname / Zeef / Gezeefd 4 mm	10
III-22	7
Staalname / Houtskool	3
Staalname / Micromorfologie / Onbewerkt	2
Staalname / OSL	1
Staalname / Referentie	1
III-30	1
Staalname / Houtskool	1
III-7	6
Staalname / Houtskool	3
Staalname / Micromorfologie / Onbewerkt	3
IV-10	1
Staalname / Houtskool	1
IV-14	1
Staalname / Houtskool	1
IV-5	14
Staalname / Houtskool	13
Staalname / Zeef / Gezeefd 0,5 mm	1
VII-21	2
Staalname / Houtskool	2
Eindtotaal	141

Tabel 9: Overzicht van de staalnames.

2.2.5 CONSERVATIE-ASSESSMENT

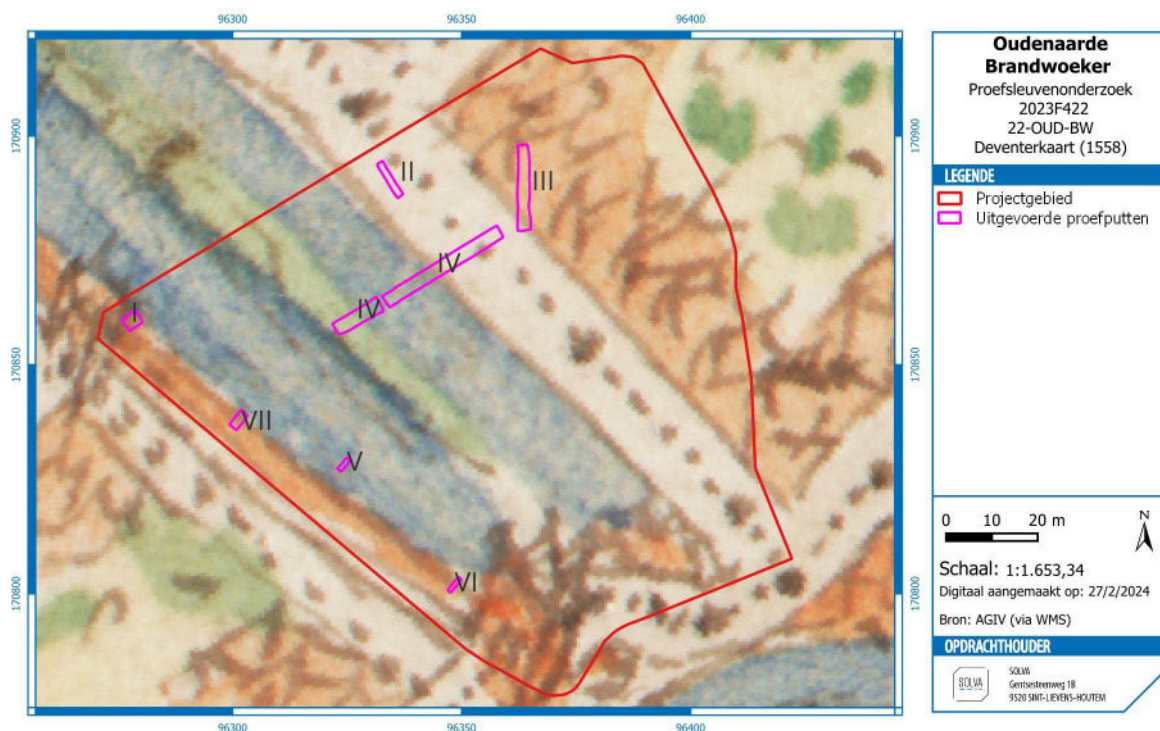
Er komen geen vondsten in aanmerking voor conservatie. De meeste vondsten zijn stabiel en voldoende goed bewaard (aardewerk, bot, glas...) of een conservatie zou geen kennistoename betekenen (bv. nagels).

2.2.6 DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

Tijdens het vooronderzoek op de site de Brandwoeker zijn bijna uitsluitend sporen aangetroffen uit de late of postmiddeleeuwen. De meeste sporen zijn te linken aan de middeleeuwse en postmiddeleeuwse stadverdediging van de stad Oudenaarde. Het ontstaan van de middeleeuwse stadsomwalling is te dateren in de 12de eeuw. Deze laatmiddeleeuwse situatie is, ook al dateert de kaart uit 1558, afgebeeld op de kaart van Deventer. De stadsomwalling is opgebouwd uit een stadsmuur met torens, poorten en bruggen en een dubbele stadsgracht.

In zone III en IV zijn dempingspakketten aangesneden van deze stadsgracht. Het aangetroffen aardewerk geeft de dempingspakketten een datering van de tweede helft van de 15de eeuw tot de tweede helft van de

16de eeuw. In zone V en VI zijn jongere ophogingspakketten van de stadsgracht geregistreerd, nl. 18de en 19de eeuws. Vermoedelijk is het terrein toen verder genivelleerd geweest voor de bouw van de voormalige muziekacademie in 1883.

Figuur 29: De uitgevoerde proefsleuven geprojecteerd op de kaart van Deventer (1558).

In zone I zijn de restanten van de middeleeuwse Kattepoort of postmiddeleeuwse Blaffaerttoren, evenals de restanten van een wal tegen deze fundering aan, aangetroffen. De in 2012 opgegraven Baarpoort bestaat uit dezelfde constructiematerialen als de Kattepoort, nl. een bakstenen kern en een parement uit Doornikse kalksteen. Naar alle waarschijnlijkheid zijn beide poorten tijdens eenzelfde fase van de constructie van de stadsverdediging opgetrokken. De bouw van de Baarpoort is gedateerd in de tweede helft van de 14de eeuw.⁵ In 1516 werd de Kattepoort omgebouwd tot de Blaffaerttoren.⁶

Later, aan het einde van de 16de eeuw, zijn de eerste bastions gebouwd o.l.v. François de la Noüe.⁷ Volgens archiefdocumenten zouden de vestingen reeds in vervallen staat zijn en zich in een *deerniswekkende toestand* bevinden.⁸ In 1646 zijn documenten opgesteld waarin men het versterken van de stad organiseerde. Hierbij zouden de verstevigingen worden voorzien van zgn. ‘halve manen’.⁹ De belangrijkste wijziging vond plaats in 1670, toen maarschalk Vauban de opdracht kreeg van Lodewijk XIV de versterkingen onder handen te nemen. Dit betekende een niet te onderschatten vooruitgang op vlak van stadsversterking, wat blijkt uit de omvorming van Oudenaarde van makkelijk in te nemen tot stevig gefortificeerde stad.¹⁰ Vauban liet vier bastions bouwen: deze van de zwarte zusters, van Sion, van Brussel en van Doornik, waarbij de laatste twee de middeleeuwse poort vervingen. Ook werd een sluizensysteem opgezet om, wanneer dat noodzakelijk was, de stad en omgeving onder water te zetten en het water in de wallen te regelen. In 1674 slaagde hij erin Oudenaarde klaar te stomen voor de komende belegering in de Hollandse oorlog. Daarbij werden de noordoostelijk gesitueerde poorten en de Scheldesluizen versterkt.¹¹ Op het einde van de 18de eeuw heeft de

⁵ De Maeyer W. et al. 2015.

⁶ Carton C. 2010, p.110.

⁷ Lachaert P.-J. 2008, p.127.

⁸ S.A.O., Dossier Liedts, nr.71, stuk 1344/6c, 1344/6d, 1344/6g.

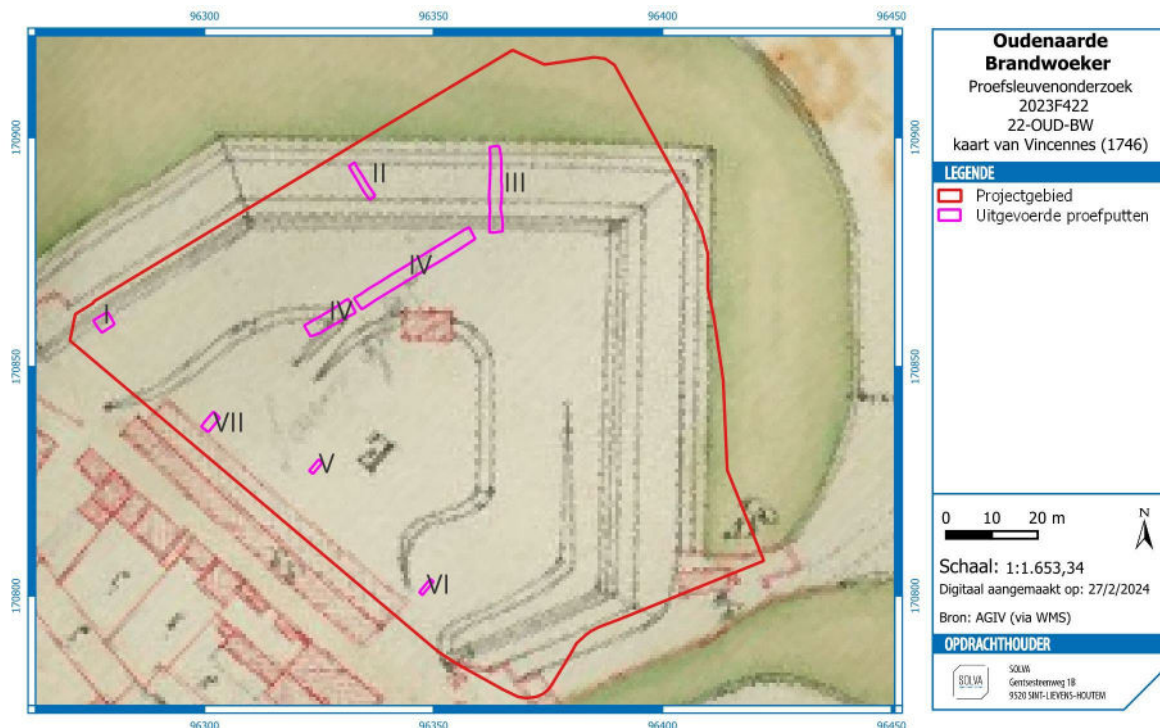
⁹ S.A.O., Dossier Liedts, nr.71, stuk 1344/6h, 1344/6i, 1344/6j/852, 1344/6o.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Oudenaarde [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/14106> (Geraadpleegd op 12-12-2022)

¹¹ Lachaert P.-J., 2008, 127

omwalling haar nut verloren. Vanaf 1782 startte de geleidelijk afbraak en verkoop van de versterkingen aan, zo ook van de omwalling van Vauban ter hoogte van het projectgebied.¹²

Ook van deze postmiddeleeuwse stadsverdediging zijn sporen terug gevonden tijdens het vooronderzoek. In zone II en III zijn dempingspakketten aangetroffen van de postmiddeleeuwse bastionsgracht. Het ingezamelde aardewerk geeft een datering in de 18de eeuw, wat overeen stemt met het moment waarop de omwalling haar nut heeft verloren. In zone III is een oudere fase van de bastionsgracht aangetroffen, deze dempingspakketten snijden op dezelfde wijze in. Het aardewerk geeft hier een datering in de 15de eeuw en de tweede helft van de 16de eeuw.

Figuur 30: De uitgevoerde proefsleuven geprojecteerd op de kaart van Vincennes (1746).

Daarenboven zijn ook meerdere andere sporen aangetroffen die niets te maken hebben met de middeleeuwse of postmiddeleeuwse stadsverdediging.

In zone II en III is een sterk gelaagd pakket geregistreerd dat geïnterpreteerd is als een oude weg. Het vondstenmateriaal toont aan dat de weg tot in de 14de eeuw in gebruik was. Onder deze weg is een oude ploeglaag aanwezig. Ook deze is volgens de dateringen van het aardewerk in gebruik geweest tot de 14de eeuw. Onder de ploeglaag is intacte moederbodem aanwezig. Op het niveau van de moederbodem zijn verschillende sporen geregistreerd. Wegens het ontbreken van dateerbaar vondstenmateriaal in deze sporen kan er geen datering gegeven worden. Voorts zijn er hoofdzakelijk kuilen en enkele grachten geregistreerd. De oudste sporen dateren uit de 14de en 15de eeuw, maar er zijn ook sporen uit de 15de en 16de eeuw. Een drietal afvalkuilen dateren uit de 19de eeuw. Een kuil heeft een datering in de 20ste eeuw. Verschillende van de aangetroffen kuilen en grachten bevinden zich in de dempingspakketten van de oude stadsgracht of de bastionsgracht.

In zone III en IV is, onder de huidige verstoring van de parking, een ophogingslaag aanwezig uit de 18de-19de eeuw. In deze ophogingslaag is ook ouder materiaal aangetroffen, dit doet vermoeden dat het hier gaat om aangevoerde grond, met als doel het terrein te nivelleren. Dit na het ongebruik raken van de bastionsverdediging.

¹² Lachaert P.-J., 2008, 127

2.2.7 CONFRONTATIE VAN DE BEVINDINGEN MET DE RESULTATEN VAN VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek is een bureaustudie uitgevoerd. Op basis van historische en cartografische bronnen is een eerste waardering van het terrein gemaakt. Het projectgebied bevindt zich op historisch vlak op een zeer interessante plaats, namelijk op de rand van de historische kern van Oudenaard. Meer specifiek ter hoogte van de middeleeuwse oude woonwijk “Eindries”, de laatmiddeleeuwse stadsomwalling en de postmiddeleeuwse bastionnering.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek worden in dit hoofdstuk, zone per zone, gespiegeld aan de verwachtingen die op basis van het historische bronnenmateriaal gedefinieerd zijn:

Zone I

Proefsleuf I is gepositioneerd aan het begin van de Kattestraat, vlak naast het voetpad langsheen de Woeker. De doelstelling van de proefsleuf is om de eventuele aanwezigheid van de laatmiddeleeuwse Kattepoort/postmiddeleeuwse Blaffaerttoren te bevestigen.

Tijdens het vooronderzoek zijn inderdaad restanten van de laatmiddeleeuwse Kattepoort/postmiddeleeuwse Blaffaerttoren aangetroffen. Alsook sporen van de wal, een 19de-eeuwse kuil en enkele ongedateerde ophogingslagen bovenop de toren.

Zone II

Proefsleuf II bevindt zich ongeveer in het midden van de Kattestraat, dwars op de straat. Als dusdanig is deze proefsleuf ongeveer haaks georiënteerd op de postmiddeleeuwse bastionswal en -gracht. Dit met als doelstelling zicht te krijgen op de grens van de bastionsgracht en de eventuele bewaring van oudere sporen.

In het noordelijke uiteinde van proefsleuf is de grens van de bastionsgracht aangetroffen. Oudere sporen omvatten een oud wegdek, een oude ploeglaag en een intacte moederbodem aangetroffen. Een kuil is duidelijk recenter dan de ploeglaag, en greppel en twee paalsporen zijn vermoedelijk gelijktijdig (door homogenisatie niet te onderscheiden in de ploeglaag).

Zone III

Proefsleuf III bevindt zich in het noorden van de geplande parkeercirkel en is noord-zuid georiënteerd of haaks op de postmiddeleeuwse bastionsgracht, -wal en -muur. De doelstelling is om de bastionsgracht en -wal te lokaliseren, te bepalen of de bastionswal oudere sporen bewaard heeft en de insnijding en fasering van de stadsgracht te bepalen.

Ook in zone III is de grens van de bastionsgracht, het oudere wegdek, de oude ploeglaag en een intacte moederbodem aangetroffen. Op niveau van de ploeglaag is een kuil geregistreerd. In het zuidelijke uiteinde van de proefsleuf is de grens van de stadsgracht waargenomen.

Zone IV

Proefsleuf IV heeft een noordoost-zuidwestoriëntatie, haaks gepositioneerd op de laatmiddeleeuwse weg en stadsgracht. De proefsleuf is aangelegd in twee delen. De doelstelling van deze proefsleuf is om zicht te krijgen op de stadsgracht en de laatmiddeleeuwse weg die parallel loopt met de stadsgracht.

De laatmiddeleeuwse weg is hier niet aangetroffen, wel zijn er verschillende dempingspakketten van de stadsgracht geregistreerd. In deze pakketten zijn ook jongere sporen aangetroffen, nl. 10 kuilen en 2 grachten.

Zone V en VI

Proefsleuf V en VI zijn geplaatst in het cultureel centrum, haaks op de straat Woeker. Proefsleuf V bevindt zich zo dicht mogelijk tegen de straatgevel. Proefsleuf VI bevindt zich het dichtst bij de huidige achtergevel.

Deze proefsleuven hebben als doel de eventueel bewaarde laatmiddeleeuwse stadsmuur en postmiddeleeuws munitiedepot aan het licht te brengen.

Tijdens het uitgraven van deze proefsleuven zijn geen restanten van de stadsmuur of het munitiedepot aan het licht gekomen. Er zijn enkel 18de- en 19de-eeuwse ophogingspakketten geregistreerd.

Zone VII

Proefsleuf VII is gelegen aan de inrit van de parking van de Woeker, parallel met de gevels van CC de Woeker en evenementenzaal de Brandwoeker. De doelstelling hier was om zicht te krijgen of de eventuele bewaring van laatmiddeleeuwse stadsmuur en, zo ja, op welke diepte.

Ook in deze proefsleuf zijn geen restanten aangetroffen van de stadsmuur. Er zijn wel verschillende ophogingspakketten, een kuil, een wal en de bovenkant van een riool aangetroffen. Grondplan B is lokaal manueel verdiept geweest en in deze verdieping is een boring geplaatst. De boring is op een diepte van 85cm gestaakt wegens de aanwezigheid van een obstructie. Het kan niet uitgesloten worden dat dit misschien een restant is van de stadsmuur. Dit betekent dat de muur veel dieper bewaard is onder het huidige maaiveld dan de restanten van de toren, of dat de stadsmuur een verstek kent. De aanwezigheid van een wal, zoals in Zone I, is een onrechtstreekse aanwijzing voor de aanwezigheid van en eventuele bewaring van de stadsmuur.

2.2.8 DE VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED

2.2.8.1 *EEN GEMOTIVEERDE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED OP HET ONDERZOCHE TERREIN*

Ter hoogte van de uitrit van de parking en de huidige parking (zone II, III en IV) zijn sporen gevonden van zowel de laatmiddeleeuwse als de postmiddeleeuwse stadsverdediging, meer bepaald de dempingspakketten van de middeleeuwse stadsgracht en de postmiddeleeuwse bastionsgracht. Deze sporen maken deel uit van grote structuren, waarvan de begrenzing zich buiten de contouren van de proefsleuven bevindt. Deze sporen strekken m.a.w. verder dan de proefsleuven en bevinden zich dus ook tussen verschillende zones doorheen het hele projectgebied.

Aan de grens van de uitrit van de parking met het voetpad en onder het voetpad zelf, is eveneens de fundering van de Kattepoort/Blaffaerttoren nog bewaard (Zone I). Het valt niet uit te sluiten dat erop deze locatie ook nog restanten van de stadsmuur bewaard zijn gebleven.

Tussen de insnijding van de bastionsgracht (Zone II en III) en de stadsgracht (Zone III en IV) is een ploeglaag opgetekend (Zone II en III), met daaronder een intacte moederbodem. Zowel op het niveau van de ploeglaag als op het niveau van de moederbodem zijn sporen geregistreerd. Dit betekent dat binnen het projectgebied, meer bepaald tussen zone II, III en IV, nog sporen van bewoning kunnen aangetroffen worden, die niet in verband staan met de stadsverdediging. Gezien het feit dat we de begrenzing van de stadsgracht naar het noorden toe niet kennen, is het ook mogelijk dat daar ploeglaag bewaard is.

Binnen de gebouwen van de muziekacademie en het cultureel centrum en ter hoogte van de oprit tussen beide gebouwen zijn voornamelijk ophogingspakketten geregistreerd van de stadsgracht (Zone V en VI). Hier zijn geen restanten van de stadsmuur aangetroffen, maar wel resten van een wallichaam. Dit wallichaam bevindt zich echter op een diepte waar de werken niet aan reiken. De aanwezigheid van dit wallichaam op twee locaties (Zone I en VII) en de bewaring van de fundering van de Kattepoort betekent dat het **niet** uit te sluiten is dat er op andere locaties binnen de gebouwen wel nog restanten van de stadsmuur te vinden zijn – meer bepaald in het gebouw op de hoek van de straat Woeker en het Genthiel Anteunisplein.

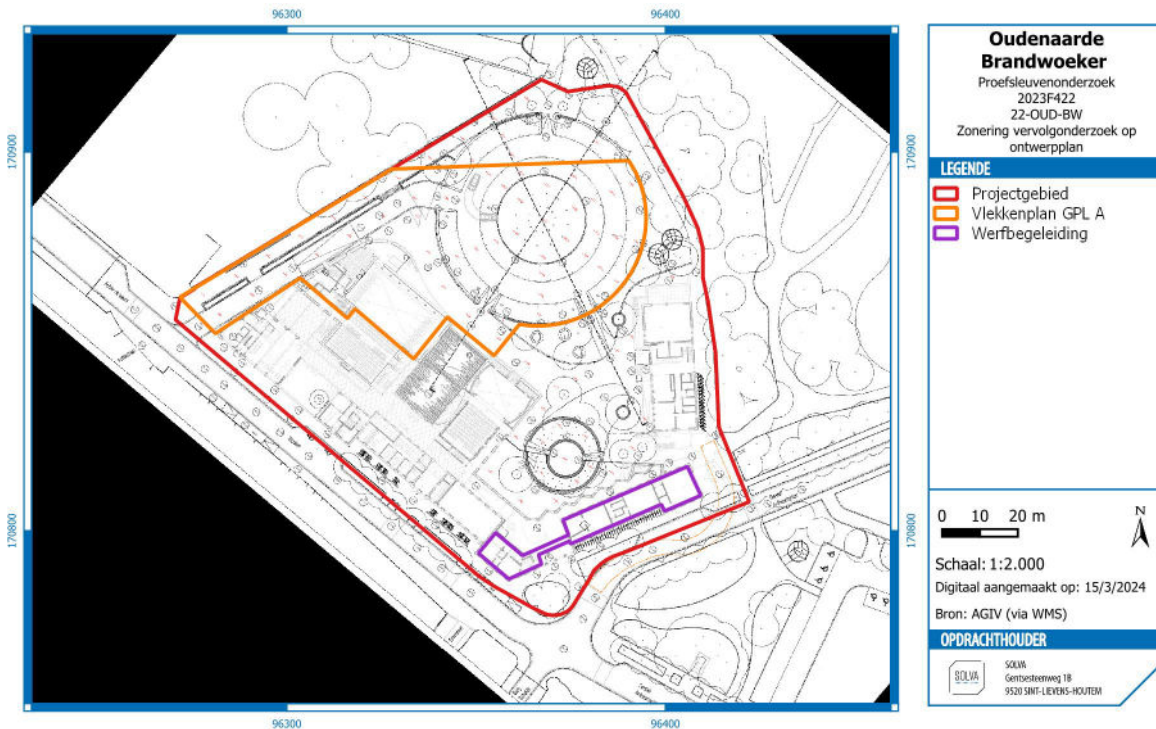
2.2.8.2 *AFBAKENING VAN DE ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS OF VERWACHT WORDT*

Er is geen archeologisch erfgoed verwacht binnen de muren van het cultureel centrum de Woeker en binnen de muren van het hoekgebouw van de evenementenzaal de Brandwoeker.

De vaststelling van de insnijding van de bastionsgracht laat toe te stellen dat, in de zone ten noorden hiervan, deze uitgraving eventuele oudere sporen heeft vergraven. Hoewel de bastionsgracht zelf archeologisch erfgoed is, achten we de registratie hiervan in grondplan, aangevuld door een strategische coupe en boringen voldoende.

2.2.8.3 AFBAKENING VAN DE ZONES WAAR ARCHEOLOGISCH ERFGOED VASTGESTELD IS OF VERWACHT WORDT
Archeologisch erfgoed is vastgesteld in (Figuur 31):

- Het geplande fietspad
- De geplande wegenis
- De geplande parkeercirkel
- De zone tussen de parkeercirkel en de nieuwe theaterzaal, meer bepaald de laad- en loszone
- De ontworpen theaterzaal, meer bepaald de ingegraven zone

Figuur 31: Aanduiding van de zones met vervolgonderzoek op het ontwerpplan.

2.2.8.4 BEANTWOORDEN VAN DE VOOROPGESTELDE VRAAGSTELLING

- Zijn er antropogene sporen aanwezig?

Ja, in de verschillende zones zijn telkens meerdere antropogene sporen aanwezig.

- Op welke niveaus manifesteren deze zich?

De sporen bevinden zich op verschillende niveaus. Telkens direct onder de verstoring van de huidige parking of vloerniveau van de gebouwen. De intacte moederbodem bevindt zich op ca. +12,10m TAW. De grote grachten gaan tot soms verschillende meters diep onder het huidige maaiveld.

- Zijn er bodemhorizonten die bijzondere aandacht verdienen?

Ja, tussen de grenzen van de bastionsgracht en de stadsgracht zit een oude ploeglaag en daaronder een intacte moederbodem.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Stadsgracht en/of stadsomwalling? Bastionsgracht en/of bastionsomwalling?*

De meeste sporen zijn te linken aan de stadsgracht, -muur en bastionsgracht. Antropogene sporen die recenter zijn dan de dempingspakketten van de stadsgracht zijn mogelijk te linken aan de gebruiksfase als bastion.

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?*

De aangetroffen sporen behoren tot late middeleeuwen of de postmiddeleeuwen.

- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van een occupatie?*

Het overgrote deel van de sporen die aangetroffen zijn, zijn militair van aard. Ze kunnen gelinkt worden aan de laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse stadverdediging. In de vulling van de stadsgracht zijn recentere kuilen en grachten aangetroffen. Vooralsnog zijn hier geen aanwijzingen gevonden dat het om bv. een artisanale activiteit gaat. Vermoedelijk zijn dit eerder randstructuren.

Onder de ploeglaag zijn twee paalsporen en een greppel aangetroffen. Het valt niet uit te sluiten dat deze te linken zijn aan eventuele oudere bewoning op de site, voorafgaand aan de postmiddeleeuwse bastionnering.

Er zijn geen sporen aangetroffen die gelinkt kunnen worden aan de bewoning van de wijk 'Eindries', zoals in de archeologienota verwacht werd.

- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?*

De meeste sporen kunnen toegeschreven worden aan de laatmiddeleeuwse of postmiddeleeuwse stadverdediging.

De grens van de bastionsgracht is aangesneden in het noorden van het onderzochte terrein. Het gaat om 18de-eeuwse dempingspakketten. In het westen van het terrein zijn restanten van de laatmiddeleeuwse Kattepoort of de postmiddeleeuwse Blaffaerttoren aangetroffen. Meer naar het zuiden toe is de grens van de laatmiddeleeuwse stadgracht gevonden. Hier gaat het om dempingspakketten uit de tweede helft van de 15de eeuw en de 16de eeuw. In de dempingspakketten van de stadgrachten zijn verschillende kuilen en grachten aangetroffen. Tussen de grenzen van de bastionsgracht en de stadgracht is onder de huidige versterking een oude weg aangetroffen. Het ingezamelde aardewerk geeft een datering in de 14de eeuw. Onder de weg zit een oude ploeglaag met aardewerk in de vulling uit de 14de eeuw. Vervolgens is er een intacte moederbodem aanwezig. In deze moederbodem zijn ook bewoningssporen aangetroffen, het gaat om 2 paalsporen en 1 greppel. Deze sporen zijn mogelijk gelijktijdig met de 14de-eeuwse ploeglaag en niet zichtbaar op dit niveau omwille van homogenisatie, of deze sporen zijn ouder.

- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van de archeologische vindplaatsen?*

De sporen kennen een goede bewaringstoestand.

- *Wat is de waarde en het kennispotentieel van de vastgestelde archeologische vindplaatsen?*

Het potentieel van de site bevindt zich in de opbouw van kennis over het gebruik en de inrichting van een grote zone aan de rand van de stadsomwalling en dit zowel in de middeleeuwse als de postmiddeleeuwse periode. Een onderzoek op een grotere oppervlakte zou meer inzicht verschaffen in de opbouw en fasering van de laatmiddeleeuwse en postmiddeleeuwse stadverdediging. Een voortgezet onderzoek is bijzonder relevant voor de geschiedenis en het begrip van de stadsontwikkeling van middeleeuws Oudenaarde. Op regionaal/Vlaams niveau biedt dit onderzoek de kans om een vergelijking te maken met andere stadsversterkingen. Op welk vlak verschillen ze en op welk vlak zijn er overeenkomsten?

Bovendien is er potentieel voor kennisopbouw over eventuele oudere bewoning aan de rand van de stad Oudenaarde.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaatsen?*

Over de gehele zone waar vooronderzoek is gebeurd, zullen werken plaatsvinden. Doch is in sommige zones de impact vrij beperkt. Binnen de bestaande gebouwen gaat de versterking 72cm diep. Ter hoogte van de huidige parking en toegangswegen varieert de versterking van de geplande werken van -24cm tot -1,65m. De geplande theaterzaal zorgt lokaal voor de diepste versterking met een uitgraving van ca. 4m onder het huidige maaiveld.

- *Kan voor de vindplaats of voor delen van deze vindplaats het principe van behoud in situ nagestreefd worden, zo ja, aan welke randvoorwaarden dient voldaan te worden?*

Binnen de contouren van de bestaand gebouwen van het CC De Woeker en binnen de contouren van het hoekgebouw van de evenementenzaal raken de werken niet aan archeologisch relevante niveaus.

De geplande uitbreiding van het bestaande cultureel centrum raakt niet aan archeologisch relevante niveaus, met uitzondering van de zone van het podium van de nieuwe theaterzaal, waarvan de aanleg tot ca. 4 m onder het maaiveld reikt, en de uitbreiding net ten noordoosten hiervan.

In de zone tussen de theaterzaal en de parkeercirkel, raakt het gedeelte ten zuidoosten van de laad- en loszone niet aan archeologische niveaus.

De vaststelling van de insnijding van de bastionsgracht laat toe te stellen dat, in de zone ten noorden hiervan, deze uitgraving eventuele oudere sporen heeft vergraven. Hoewel de bastionsgracht zelf archeologisch erfgoed is, achten we de registratie hiervan in grondplan, aangevuld door een strategische coupe en boringen voldoende. De impact van de werken op deze structuur is beperkt.

- *Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven; wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van deze zones?*

In de zones van het geplande fietspad, de geplande wegenis, het merendeel van de geplande parkeercirkel, de laad- en loszone tussen de parkeercirkel en de nieuwe theaterzaal, het podium van de ontworpen theaterzaal en de uitbreiding van het cultureel centrum tussen het podium en de laad- en loszone (Figuur 31: aangeduid in oranje).

Tijdens het proefsleuvenonderzoek was het niet mogelijk een proefsleuf uit te zetten in het gebouw op de hoek van de straat Woeker en het Gentiel Anteunisplein. Hoewel uit onderzoek in de gebouwen van het cultureel centrum en in de wegenis tussen het cultureel centrum en de evenementenzaal is gebleken dat de werken enkele ophogingspakketten raken, kunnen we niet uitsluiten dat in dit deel van de gebouwen de werken raken aan een archeologische vindplaats. We bevinden ons hier namelijk ter hoogte van de voormalige Einapoort en deze is mogelijk onder dit deel van de gebouwen nog bewaard (Figuur 31: aangeduid in paars).

- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig?*

Neen.

- *Is er verder (voor)onderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?*

Ja, in de vorm van een vlakdekkende opgraving en een werfbegeleiding. Voor de argumentering hiertoe, zie het programma van maatregelen (Figuur 31).

2.3 BIBLIOGRAFIE

Carton C. 2010, Oudenaarde op kaart. Een grondige analyse van de 16de-eeuwse kaart van Oudenaarde van Jacob van Deventer.

De Maeyer W., Van Cauwenberghe S., Taelman E. & Cherretté B. 2015, Oudenaarde Louise Mariekaai & J.J. Raepsaetplein, *SOLVA Archeologierapport 31*.

Lachaert P.-J. 2008, Oudenaarde 1708. Een stad, een koning, een veldheer.

S.A.O., Oud archief, nr. 711/3/94, Landboek & Landheer

2.4 BIJLAGEN

2.4.1 LIJST VAN PLANNEN, FIGUREN, FOTO'S EN KAARTEN

Zie bijlage.

2.4.2 TEKENINGENLIJST

Zie bijlage.

2.4.3 FOTOLIJST

Zie bijlage.

2.4.4 SPORENLIJST

Zie bijlage.

2.4.5 VONDSTENLIJST

Zie bijlage.

2.4.6 STALENLIJST

Zie bijlage.